

SUOMI-UNKARI

4 | 2024

Istvan Bibó s. 5

Matkailua s. 18 ja s. 20

Yhdistyksiemme
tapahtumia s. 10 - 13

Unkarilaisia jouluruokia s. 18

SUOMI-UNKARI

- 2 Varapuheenjohtajan palsta
- 3 Ajankohtaista
- 4 Erilaista diplomatiaa
Finn Filmnapok
- 5 István Bibó
- 6 Suomen kieli on edelleen kovasti kysyttyä
- 7 Unkarista tulossa EU:n trumpilaisin maa
- 8 Rubikin kuutio 50 vuotta
Wallenbergin vieraana Budapestissä
- 9 Listz-Instituutin uusi johtaja Regina Surányi
- 10-13 Paikallisyhdistysten uutiset
- 14 Suomen harrastaja Unkarissa
- 15 Näin sanot sen unkariksi Joulusanastoa
- 16 Solt - maalaiskaupungin tunnelmaa
- 17 János Lackfi: Kun nainen on viisikymppinen
- 18 Unkarilaiset jouluruoat
- 20 Székesfehérvár

Punertava joulukuusi
Budapestistä
Kuva: Anita Horváth

Pääkirjoitus

Botond Vereb-Dér on Suomi-Unkari Seuran toiminnanjohtaja ja Suomi-Unkari-lehden päätoimittaja

Elinvoimaista yhteisöä juhluvuoden kunniaksi

Neuvottelupäivämme on antanut todella vakuuttavan kuvan seuramme tekijöistä. Aktiivimme haluavat tehdä todella paljon seuramme eteen, jotta kaikki saisivat nauttia unkarilaisesta kulttuurista sekä toistensa seurasta jatkossakin. Kuten on useasti todettu, seura koostuu sen aktii-

Varapuheenjohtajan palsta

Kohti yhteistä juhluvuotta

Tutustuin unkarin kieleen jo teini-iässä saadessani käsiini veljeni hankkiman unkarin oppikirjan. Muutamaa vuotta myöhemmin kävin jo ensimmäisellä lomamatkalla Budapestissä ja sen jälkeen työskennellessäni maailmanlaajuisesti toimivassa tietoliikennealan yrityksessä sain mahdollisuuden hankkia työkokemusta asiakkaiden luona kolmessa eri kaupungissa Unkarissa. Budapest, Székesfehérvár ja Szolnok tulivat tutuiksi kuin myös muutamat muut alueet eri puolilla maata. Samalla pystyin toteamaan, kuinka keskellä Eurooppaa maa sijaitsee. Viikonlopun aikana sieltä ehtii käymään esimerkiksi Zürichissä, Wienissä, Prahassa tai Venetsiassa.

Ystävällisyys ja vieraanvaraisuus ovat erityisesti jääneet mieleen monilta Unkariin suuntautuneilta matkoiltani. Sain kunnian tutustua samassa perheessä jopa kolmeen sukupolveen päästessäni vierailemaan heidän luonaan. Samalla sain kokea uusia makuelämyksiä ja kuulla tarinoita suvusta.

Olen päässyt myös täällä koti-Suomessa tutustumaan useisiin tänne muuttaneisiin unkarilaisiin ja kokenut heidän taholtaan samaa yhteisöllisyyttä sekä nähnyt heidän hienon integroitumisensa yhteiskuntaan suurimman osan puhuessa suomen kieltä sujuvasti.

Pääkaupunkiseudulla asuvana minulla on oiva tilaisuus käydä monissa Liszt-instituutin eli Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskuksen tapahtumissa, konserteissa ja taidenäyttelyissä. Samalla on lisääntynyt tuntemus taiteiden eri osa-alueilta ja olen päässyt näkemään, mitä eri tekniikoita on mahdollista käyttää taideteosten luomiseen.

On ollut ilo tutustua Suomi-Unkari Seuran toimintaan valtakunnallisesti ja paikallistasolla sekä nähdä, kuinka hyvin uudet jäsenet otetaan seurassa vastaan. Useimmissa paikallisyhdistyksissä on henkilöitä, jotka ovat tehneet pyyteetöntä vapaaehtoistyötä jopa vuosikymmenien ajan. Jatkuvuuden kannalta on yhä tärkeämpää saada nuorempiakin henki-

visistä jäsenistä, jotka haluavat omalla osaamisellaan elävöittää yhteisöämme. Toiminnan vapaaehtoisuus saattaa korostua tulevaisuudessa myös valtakunnallisen seuran tasolla, koska kustannusten leijonaosan kattavan yleisavustuksen haku ei ole kirjoitushetkellä vielä auki. Hallituksessa pohdittiin jo hieman, mitkä tehtävät voisi tarvittaessa tehdä jatkossa vapaaehtoistyönä. Nämä asiat ovat tietysti kivuliaita, mutta seura tekee arvokasta työtä, jonka pitäisi jatkua tuis- ta huolimatta.

Neuvottelupäivänä keskusteltiin jäsenhankinnasta, seurojen aktiivisuudesta sosiaalisessa mediassa ja paikallisissa tapahtumissa. Jäsenseurojen välistä yhteistyötä on myös korostettava ja ke-

löitä toimimaan aktiivisesti seuran hyväksi. Kielikurssit ovat yksi kanava, joka tuo uusia jäseniä seuraan. Muutoin ikärakenne ja jäsenten keski-ikä on nykyisellään korkeahko monessa paikallisyhdistyksessä.

Vuosi 2024 on ollut seuralle taloudellisesti todella tiukka odotettuakin pienemmän valtiolta saadun yleisavustuksen takia. Talouslukuja on käyty erillisellä työryhmällä läpi vuoden mittaan ja työtehtävien priorisointia ja karsintaa on jouduttu tekemään. Seuran toimisto siirrettiin kesällä edullisempaan toimistotilaan. Talkooporukan avulla sekin saatiin vietyä onnistuneesti läpi. Tavaraa pyritään edelleen vähentämään myymällä sitä vähitellen.

Sopeutumistoimia on tehty. Seuran toiminnanjohtaja on 50 % tuntimäärällä. Aiemmin jäsenmaksuun sisältynyt paperilehti toimitetaan jatkossa jäsenille vain lisämaksusta. Sähköpostiosoitteita on tehostetusti lisätty jäsenrekisteriin, jotta digilehti saadaan laitettua suurimmalle osalle jäsenistöä. Toisaalta sähköpostin välityksellä lehti on nopeammin saatavilla luettavaksi.

Joudumme venymään jatkossakin ja miettimään yhä uudelleen uusia toimintatapoja, todennäköisesti myös tekemään vielä nykyistäkin enemmän eri tehtäviä vapaaehtoisten voimin. On mietittävä uusia, innovatiivisia tapoja hankkia seuralle rahoitusta. Kaikki tuki joko projektirahoituksena, yleisavustuksena tai juhluvuoden tapahtumia varten otetaan ilolla vastaan.

Korona-aikana aloimme järjestää paikallisyhdistyksissä esitelmää ja unkarin kielen kursseja sekä kokouksia myös seuran osalta etäyhteydellä. Sen on todettu olevan erittäin toimiva tapa toteuttaa niitä ja mahdollistaa osallistumisen eri puolilta Suomea kuin myös vaikkapa jonkun ollessa lomamatkalla Unkarissa. Tätä kannattaa ehdottomasti hyödyntää jatkossakin, myös tulevan juhluvuoden tapahtumien osalta.

Olen tutustunut seuran kautta myös Ystävyyseurojen liiton toimintaan ja toisiin ystävyyseuroihin. Sitä kautta olen

hitettävä alueellisestikin.

Juhlavuoden kunniaksi seuran on tarkoitus julkaista novellikokoelma, johon kerätään tuoreimpia unkarilaisia novelleja. Se olisi mielestäni todella hyvä tapa myös katsoa eteenpäin ja vaikuttaa Unkarista käytäviin keskusteluihin myönteisellä tavalla kirjallisuuden voimin. Toki haluamme järjestää myös muita ohjelmia juhluvuoden kunniaksi.

Tässä lehdessä pääsette lukemaan taas monenlaisista aiheista. Paikallisyhdistysten runsaslukuiset tapahtumat kertovat seuramme aktiivisuudesta. Toivotan teille todella rauhallista joulunaikaa ja onnellista uutta vuotta!

saanut lisätietoa eri maista ja maanosista. Se on mahdollistanut myös kokemusten vaihtoa muun muassa erilaisten tapahtumien osalta.

Suomen ollessa liittymässä Natoon ja Unkarin ollessa jollei päivittäin niin ainakin viikottain uutisotsikoissa tuli myös jäseniltä tiukkaakin palautetta, mikä ei aina tuntunut mukavalta eikä oikeastaan liittynyt millään tavalla seuran toimintaan. Ystävät Unkarissa ja viini, ruoka sekä hienot matkailumahdollisuudet ovat ennallaan, jolleivat jopa parempia kuin ennen. Maasta löytyy tippukiviluolia, linoja, vaellusreittejä, viinitiloja ja paljon muutakin, joista voi poimia itselleen sopivat vaihtoehdot matkakohteiksi.

Suomalaisen kirjoittamiin Unkariin liittyviin teoksiin ja suomeksi käännettyyn unkarilaiseen kirjallisuuteen on mahdollista tutustua seuran lehdessä ja eri tapahtumissa. Seuran toimistolla on myös tarjolla neuvoa ja esitteitä eri aihepiireistä. Seuran sivuilla olevia tietoja kannattaa hyödyntää niin matkasuunnitelmia tehdessä kuin ruokaohjeita hakiessa.

Seura täyttää 75 vuotta 10.10.2025. Juhlavuoden ohjelman on tarkoitus kuvastaa seuramme historiaa ja nykyaikaa. Siitä on mahdollista tehdä jäsentemme ja seuramme näköinen. Jäsenemme voivat vielä esittää toiveita sen osalta.

Lämpöä ja valoa joulun odotukseen toivottaen

Ulla Lång

Ambrosiukselle Unkarin kunniamerkin komentajaristi

Risto Tapani Jääskeläiselle, tunnetuin metropoliitta Ambrosiukselle myönnettiin 10. lokakuuta 2024 Unkarin Ansioritarikunnan komentajaristi kiitokseksi maiden välisten suhteiden rakentamisen ja kulttuurivaihdon eteen tehdystä elämäntyöstään.

Ambrosius matkusti ensimmäisen kerran Unkariin jo 1960-luvulla opiskelemaan Unkarin evankelisluterilaisen kirkon teologiseen akatemiaan. Tuolloin hän oppi hyvin unkarin kieltä ja muodosti koko elämän mittaisia ystävyssuhteita unkarilaisten kanssa. Vuonna 1975 Ambrosius liittyi ortodoksiseen kirkkoon, jonka palveluksessa hän toimi vuoteen 2017 saakka, jolloin hän eläköityi Helsingin hiippakunnan metropoliittan virasta. Ambrosius perusti vuonna 2007 Sofia-kulttuurikeskuksen, josta monet unkarilaiset taiteilijat ovat löytäneet

mahdollisuuden näyttää taitetaan suomalaiselle yleisölle. Ambrosius toimi Budapestissä toimivan Suomen kulttuuri-instituutin FinnAgoran hallituksen puheenjohtajana vuosina 2016–2023, ja on edelleen säätion hallituksen jäsen.

Kuten Ambrosius juhlapuheessaan muisteli, vuosi Unkarissa 55 vuotta sitten muutti hänen elämänsä. Hän koki aitoa ystävyyden tunnetta keskustellessaan Szom-

bathelyin lähellä tuntemattoman maanviljelijän kanssa, joka kutsui häntä sukulaiseksi kyynel silmissä kuultuaan hänen olevansa Suomesta. Ambrosius korosti Unkarin erityisilannetta sen ollessa kulttuurien välisellä törmäyslinjalla, ja maan siitä syntyntä rikasta kulttuuria.

Teksti ja kuva:
Botond Vereb-Dér

100-vuotias E. W. Ponkalan säätio palkitsi unkarilaiskääntäjän

Kuvassa (vas. – oik.) Laura Bába, Helsingin yliopiston Ildikó Vecsernyés, E. W. Ponkalan säätion hallituksen jäsen Anna Tarvainen ja Helsingin yliopiston Outi Tánzos.

100-vuotisjuhlavuottaan viettävä E. W. Ponkalan säätio tuki tänä vuonna lahjoituksellaan Laura Bában työtä. Lisäksi säätio myönsi rahoituksen Helsingin yliopiston unkarin kielen opiskelijoiden kielienopiskelumatkan toteuttamiseen.

Erkki Wilho Ponkala työskenteli kansakoulunopettajana ja perusti myöhemmin opetusvälineisiin erikoistuneen sekä maanviljelijöiden tarpeisiin vastaavia yrityksiä. Kirjoittamallaan teoksilla hän tuki kansanvalistustyötä. E. W. Ponkalan nimeä kantava säätio tukee taidehankkeita, suomalaisen kulttuurin vientiä sekä edistää suomalaisugrilaisten kansojen kulttuuriyhteyksiä.

30. lokakuuta pidetyn pienimuotoisen 100-vuotisjuhlailallisen yhteydessä palkittu Laura Bába on kääntänyt jo lähes 70 suomenkielistä teosta unkariksi. Hänen työnsä ansiosta unkarilaislapset ovat tutustuneet Tatuun ja Patuun, mutta lastenkirjallisuuden lisäksi hän on kääntänyt myös lyhytproosaa, Sofi Oksasen teoksia sekä tietokirjallisuutta, mm. Kimi Räikkösen elämästä kirjoitettu teoksia. Laura Bába on intohimoinen kääntäjä, joten unkarilaisyleisö pääsee varmasti tutustumaan vielä moneen teokseen hänen työnsä ansiosta.

Teksti ja kuva:
Botond Vereb-Dér

Uusia ideoita verkkotyöpajassa

Tämän vuoden neuvottelupäivä toteutettiin kustannussyistä verkkotyöpajana. 17 mukana olleen jäsenen voimin pohdittiin seuramme tulevaisuutta koskevia kysymyksiä. Käsittelimme jäsenhankintaan liittyviä ideoita, varainkeruumahdollisuuksia sekä pohdimme tapoja juhlistaa merkivuotamme ensi vuonna. Alun teknisistä haasteista huolimatta keskustelu sujui hyvin. Perinteisten aiheiden lisäksi nuoria kiinnostavien ohjelmien sekä läsnä-

olon merkitys korostui. Seurojen pitää olla aktiivisesti läsnä somessa sekä olla näkyvä toimija paikallistapahtumissa. Unkarilaisten ja vaihto-opiskelijoiden mukaan ottaminen voisi olla voimavara seuroille. Kuntien avustusten lisäksi pitäisi yrittää saada sponsoreita yrityksistä. Seuramme perustamisen juhluvuotta varten kerättiin myös ideoita, kuten esim. tanssitupien järjestäminen, unkarilaismusiikkia esittävät konsertit paikallisten musiikkiopistojen voi-

min, gourmet-tapahtumat sekä kevyen musiikin konsertit. Koska henkilökohtaiset tapaamiset ja yhteissuunnittelu on tärkeää työssämme, syntyi ehdotus, että jatkossa voisi järjestää alueellisia neuvottelupäiviä, joissa saman alueen seurat voisivat kokoontua ja ideoita ohjelmaa ja tapahtumia yhdessä.

Teksti:
Botond Vereb-Dér

Intohimona villiyrtilt

Heinäveden seuran jäseniä on jo viitisen vuotta hemmoteltu laadukkailla villiyrtiltuotteilla. Seuran jäsenen Mimmu Nikkarin yritys Koskijärven Villitila kerää raaka-aineet Heinäveden puhtaasta luonnosta. Myös ystävät Körmenissä ovat saaneet näitä tuotteita lahjaksi ja vieläpä unkarinkielisillä tuoteselosteilla varustettuna.

Mimmu Nikkari on nimittäin asunut 1980-luvulla Unkarissa. Reissullaan hän tapasi Budapestissä unkarilaisen miehen ja jäi maahan. Tuohon aikaan ei Unkarissa puhuttu muita kieliä kovin yleisesti, joten Mimmun oli opittava kieli. Hän kävi ensin Debrecenin yliopistossa kuukauden kielikurssin ja oppi lopulta puhumaan niin hyvin, että suoritti Unkarissa somistajakoulutuksen. Viiden vuoden päästä Mimmu kuitenkin palasi Suomeen ja

sai työpaikan mainosalalta.

Lapsuuden kesät Mimmu Nikkari vietti mummonsa torpalla Heinäveden Palokissa Lintulan luostarin naapurissa. Torpasta tuli myöhemmin hänen perheensä kesäpaikka. Kiinnostus kasvien terveysvaikutuksiin innosti aluk-

si kokeilemaan torpan pihapiirin kasvien kuivattamista. Innostus kasvoi kuitenkin sivutoimiseksi yritysyritysten valmistukseksi myös myyntiin. Nyt hän järjestää myös villiyrtilkursseja hortafiilistävänsä Satu Sällisen kanssa.

Mainosalan ihmisenä Mimmulle on alusta asti ollut tärkeää myös pakkauksen ulkonäkö. Niissä onkin sanottu olevan jotain satumaista. Viime vuonna Mimmun pakkaukset voittivat Vuoden Artesaaniruokapakkaus -kisan. Suomen ruokalahjakilpailussa marraskuun alussa Koskijärven Villitilan Pettuinen metsämysli voitti kultaa ja Villit Metsänaarteet -lahjapakkaus ylsi hopealle. Parhaimmat onnittelet Mimmulle!

Teksti ja kuva:
Leena Vlasoff

Vilkaisu verhojen taakse

Mittavan uran ulkoministeriössä ja sen ulkopuolella tehnyt **Petri Tuomi-Nikula** on kirjoittanut urastaan kirjan, joka antaa mahdollisuuden kurkistaa siihen, miten asioita hoidettiin Suomessa 1970–2000-luvulla. Yhteiskunnallisissa asioissa aktiivinen kirjoittaja ei poliittisia kantojaan piilotele.

Kirjoittajan vaihderikas työura alkoi STT:ssä, ura UM:ssä taas lehdistöattaseana Bonnissa. Tuomi-Nikulan elämässä Saksalla on tärkeä rooli. Suomen Länsi-Saksan suuntaan tekemä varovainen avaus tapahtui hänen uransa alkuvaiheessa. Hänen uransa huippuhetkiin puolestaan lukeutuvat mm. vuoden 1975 Helsingin ETYK-konferenssi ja Suomen diplomatian suuret saavutukset, kuten Reaganin ja Gorbatschovin yllätystapaamisen järjestäminen, Suomen omakuvan kehittämistyö ja ensimmäisen EU-puheenjohtajuuden toteuttaminen.

Ironisin sävyin kirjoittava Tuomi-Nikula antaa näistä kaikista tapahtumista todella elävän kuvan. Kirja on kirjoitettu tyylillä, joka vie lukijan helposti mukanaan. Pienet yksityiskohdat, kuten dokumenttielokuvan tekeminen neuvostoliittolaisryhmän kanssa ja sen ympärillä tapahtuneet asiat ovat todella mielenkiintoista luettavaa.

Teoksen nimi, Erilaista diplo-

matiaa, viittaa kulttuuridiplomatiaan: Suomen pehmeän vaikutuskeinon kehitysohjelmaan, jonka juuret ovat Suomen maakuvan 80-luvulla tapahtuneessa kehittämisessä. Kulttuurista ja koulutuksesta tuli vientitavaraa, jolla Suomi vahvisti asemansa ja maakuvansa kansainvälisellä tasolla.

Tuomi-Nikula tekee kirjassaan poliittiset kantansa todella selväksi. Suomettumista inhoavana hän antaa demaripoliitikoille sekä tietyille keskustalaisillekin välillä avointa, välillä hieman hienovaraisempaa kritiikkiä. Suhtautuminen Venäjään on tullut perheperintönä. Myös sisällissodasta kirjoitetuilla lyhyillä mutta draaattisilla perhetarinaosuuksilla hän sijoittaa itsensä poliittisella kartalla. Kirjassaan Tuomi-Nikula puolustaa liberaalidemokratiaa ja arvioi muissa maissa tapahtuneita asioita juuri siitä näkökulmasta.

Hänen viimeinen kommentipaikkansa oli Budapest, johon hän siirtyi Roomasta. Vaikka kirja käsittelee Tuomi-Nikulan uraa pääosin kronologisessa järjestyksessä, hän rikkoo sitä kuitenkin aika usein. Vaikka Unkarin vuodet käsitellään kirjan lopussa, maa mainitaan jo yhdeksännessä luvussa, joka kertoo pääosin Jörn Donnerista.

Harmillisesti – meidän näkökulmastamme – Unkarin vuosistaan hän kertoo todella vähän. Niistä vuosista kertovat luvut käsit-

televät pääosin maan historiaa ja selittävät sen poliittista kehitystä hienovaraisilla viittauksilla unkarilaisten merkitystään suurempaan suuruudenhalukkuuteen. Saamme lukea kirjasta hänen 60-luvun liftausmatkastaan Budapestissä, mutta emme niinkään suurlähettiläskauden tapahtumista ja tapaamisista. Vahvaksi kulttuuri-ihmiseksi asemoitunut kirjoittaja kertoo **Bogányeista**, suomalaisen oopperan Unkarin ensi-illan järjestämisen haasteista vuonna 2016 ja ehkä hänen Unkarin-vuosiensa ainoaksi positiiviseksi tarinaksi jäävästä purjehduskilpailun voittamisesta Sloveniassa – jonka suhteiden hoitaminen kuuluu myös Budapestiin akkreditoitujen suurlähettiläiden tehtäviin.

Surullinen episodi on sekin, jossa hän kertoo, miten hänen EU-tuista antamansa haastattelu johdi siihen, että silloinen Unkarin suurlähettiläs, **Vince Szalay-Bobrovniczky** vaati **Timo Soini**lta hänen erottamistaan.

Harmikseni unkarilaisnimet ja siteeraukset ovat useimmiten kirjoitettu virheellisesti Bogányin ja suurlähettilään nimeä lukuunottamatta. Kirjan teksti olisi vaatinut parempaa editointia, ilmeisesti tekstin muokkausten jäljiltä jääneet ylimääräiset sanat ja väärät päätteet haittaavat muuten todella mielenkiintoisen tekstin lukuunautintoa.

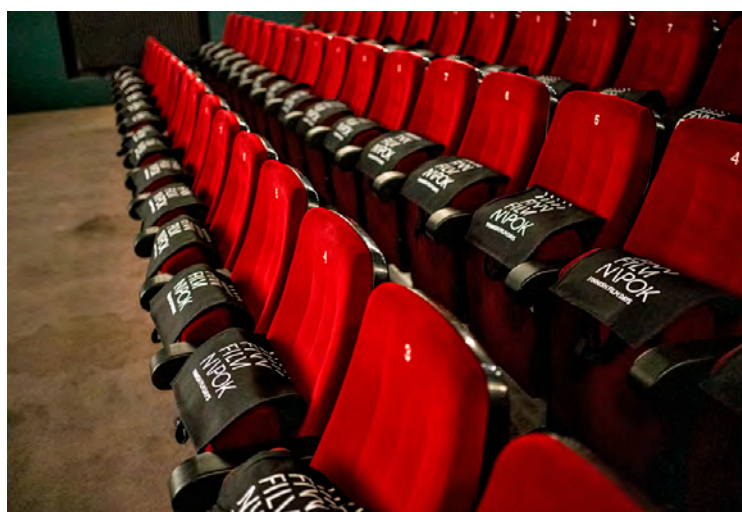
Tämä teos tarjoaa kuitenkin ikkunan poliittiseen työhön ja Suomen kehittymisvaiheisiin, joiden vaikutukset ulottuvat nykypäivään asti.

Teksti: Botond Vereb-Dér
Petri Tuomi-Nikula: Erilaista diplomatiaa
TEOS, 2024

Finn Filmnapok tuo Seinäjoen tangomarkkinat ja sysmääläisen sahdin Budapestin valkokankaille

Suomalainen elokuva kiinnostaa maailmalla erityisesti sen ainutlaatuisen visuaalisen tyylin, pohjoismaisen realismin ja minimalistisen ilmaisun ansiosta. Budapestissa on jälleen ensi helmikuussa mahdollisuus tutustua vuoden 2024 suomalaisen elokuvatarjontaan. Suomen Unkarin instituutti FinnAgora järjestää 13. kertaa Finn Filmnapokin eli suomalaisen elokuvan päivät, jotka pidetään Toldi-elokuvateatterissa 19.–23.2.2025.

Tämän vuoden Filmnapokin elokuvat vievät katsojan keskelle hotellin riehakkaita juhlia, vanhoilla päivillä löydetyn rakkauden äärelle, Myrskyluodon ankariin oloihin ja perinteisten tangomarkkinoiden sydämeen. Festivaalilla esitetään yhteensä kahdeksan kokopitkää elokuvaa, kaksi dokumenttia ja kuusi lyhytelokuvaa. Elokuvafestivaalin avaa **Miia Tervon** draamaelokuva Ohjus (2024).

Elokuvan tarina imaisee katsojan suoraan vuoteen 1984 keskelle Lapin paukkupakkasia, kun neuvostoliittolainen maaliohjus eksyi sotaharjoituksissa Suomen puolelle. Elokuvan keskiössä nähdään Niina (**Oona Airola**), kahden lapsen yksinhuoltaja ja toimittaja, joka lähtee selvittämään kylän tapahtumia.

Filmnapokin elokuvissa ja doku-

menteissa toistuvana teemana on perhe, joka voi olla joko klassinen biologinen ydinperhe tai valittu perhe, kuten ystävien tai muiden läheisten muodostama yhteisö. Tämä temaattinen valinta korostaa perheen universaalia merkitystä kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Elokuvissa perhe toimii usein yhteiskunnan mikroskopsena, joka heijastaa ym-

päroiviä sosiaalisia ja kulttuurisia ilmiöitä eri aikakausina. Perheen dynamiikka, kuten sukupolvien välinen vuorovaikutus, jännitteet ja yhteiset kokemukset, tarjoaa mahdollisuuden käsitellä suuria teemoja, kuten identiteetin etsintää, pettymyksiä ja rakkautta.

Oheisohjelma on tärkeässä roolissa elokuvapäivillä. **Anna Brotkinin** ja **Jenni Toivoniemen** **Perhoset** (2024) -elokuvan keskiössä ovat Seinäjoki ja tangomarkkinat, jotka tarjoavat hauskan miljööni elokuvan päähenkilölle: elinkeinoministerin erikoisavustajalle sekä takavuotien tangoprinsseille.

Elokuvan jälkeen katsojat pääsevät itse kokeilemaan tangon alkeita tanssinopettajan johdolla. **Teemu Nikin** Sata litraa sahtia (2024) -elokuva inspiroi festivaalin järjestäjiä tekemään vieraille perinteistä suomalaista sahtia, eli

suodattamatonta olutta. Elokuapäivien viimeisenä päivänä juhlitamme ensimmäisen muumikirjan unkarinkielisen käännöksen 30-vuotisjuhlaa **Tove Janssonin** aiheisten elokuvien ja muumi-nukketeatterin parissa.

Finn Filmnapok toimii sillanrakentajana kulttuurien välillä ja lisää suomalaisten elokuvien näkyvyyttä sekä kiinnostavuutta Keski-Euroopassa. Kotimaiset elokuvat osoittavat jälleen kerran pohjoismaisen kerronnan voiman ja universaaliuden. Toivottavasti ensi helmikuussa kokoonnumme jälleen Toldin saleihin katsomaan suomalaista elokuvaa yhdessä!

MITÄ: Finn Filmnapok -elokuva-festivaali
MISSÄ: Toldi Mozi, Budapest
MILLOIN: 19.-23.2.2025

Teksti: Saaga Kaján
Kuva: Vivien Farkas

Ajaton kysymys eliitin vastuusta ja sosiaalisen tunnon merkityksestä

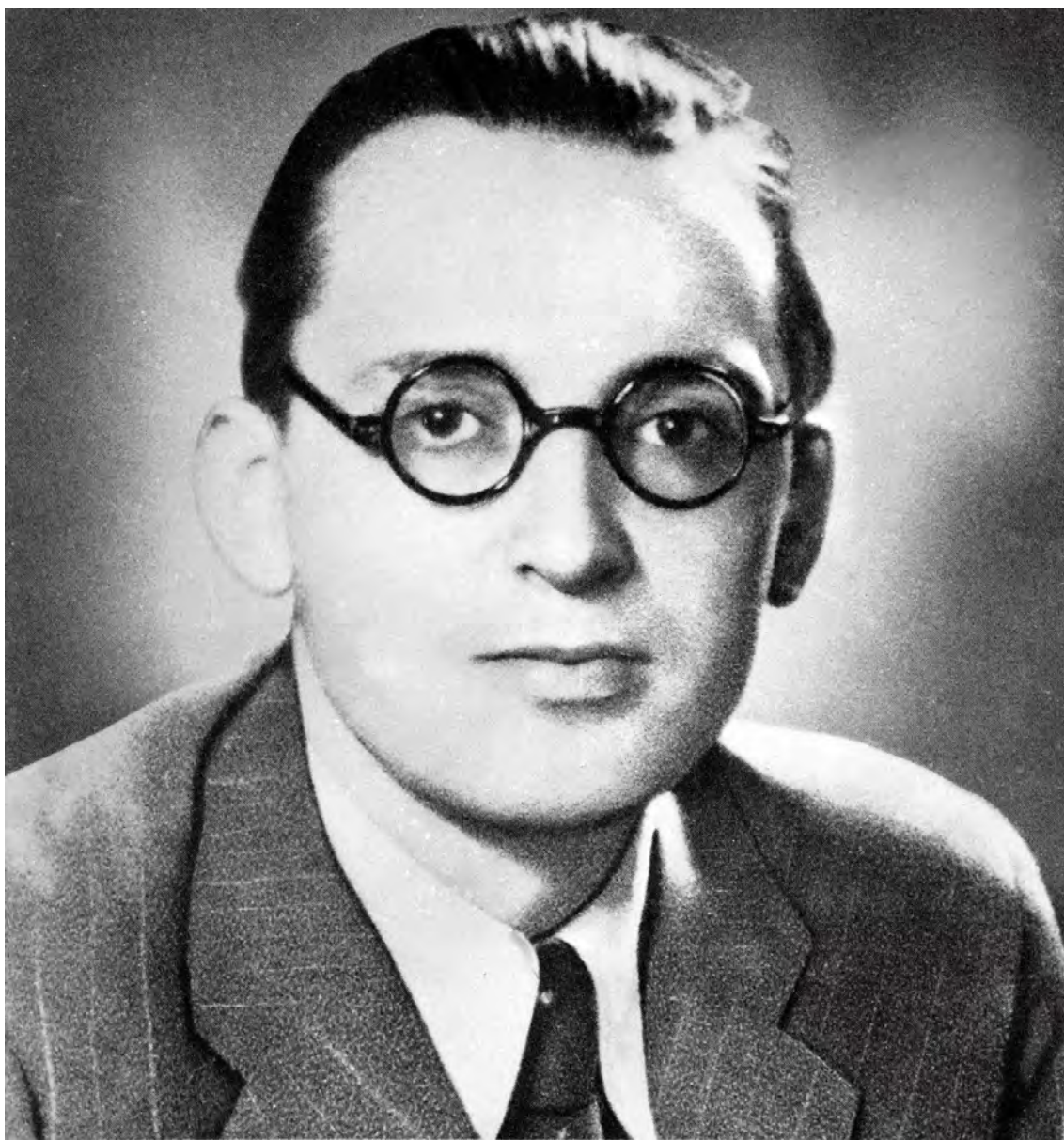
Anssi Halmesvirran viimeisimmässä **István Bibó** käsittelevässä kirjassa lukija pääsee jälleen kerran hyppäämään tämän merkittävän unkarilaisen poliittisen ajattelijan maailmaan. Tällä kertaa käänös- ja käsittelyvuorossa on essee Eliitti ja sosiaalinen tunto vuodelta 1942, jossa Bibó tarkastelee Euroopan eliitin tehtävää yhteiskunnassa, heidän silloista moraalista rappeutumista sekä pohtii seuraavan moraalisesti paremman eliitin tulevaa tehtävää. Essee tuo esiin, Halmesvirtaa lainaten, sen julkisena moralistina toimivan Bibón, joka poliittisen kriisin ja moraalisen rappeutumisen iskeytyessä ryhtyy julkisesti kuuluttamaan valtiotyöiden ja laillisuuden perään.

Unkarissa toisen maailmansodan keskellä kirjoitettu essee ei suinkaan ole sellainen, etteikö sillä olisi mitään annettavaa nykyajan lukijalle. Se nostaa esille kysymyksen eliitin vastuusta kaikkien kansalaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Halmesvirta pitääkin kysymystä ja Bibón esseen kannanottoa ajattomana, koska ne voidaan nostaa esiin myös modernin Euroopan kriisejä tarkastellessa. Se tekeekin tästä esseestä oivan valinnan käännettäväksi, koska se tuo myös Bibóa esiin ajattelijana, jonka ajatukset kestävät aikaa.

Alkuperäinen essee on pituudeltaan vain 20 sivua, mutta kirjassa on mukana päivitettyä versiona Halmesvirran aikaisemmassa tutkimuksessa (*The Narrow Path to Freedom: István Bibó's Public Moralism*) julkaistu erittely koskien Bibón arvostelua teoksesta *Diagnosis of Our Time*, jonka unkarilainen sosiologi **Karl Mannheim** julkaisi vuonna 1943.

Halmesvirran mukaan erittely auttaa lukijaa ymmärtämään esseen laajemmassa aatehistoriallisessa keskustelu- ja merkitysyhteydessä, mutta auttaa myös tulkitsemaan Bibón esseessä esittämiä näkemyksiä negatiivisessakin valossa, kuin myös näkemään hänen ajattelunsa mahdolliset rajat.

Mikä Bibón esseen mukaan eliitin tehtävä sitten on? Millä tavalla se voi rappeutua ja epäonnistua tehtävässään? Entä miten eliitti voi taistella rappeutumista vastaan? Näihin kysymyksiin voisi vastata pienellä esimerkillä suomalaisesta lukijasta ja eliitistä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Suomalaiselle lukijalle voi ensin näkin olla hankalaa kuvitella mielessään Bibón kuvailema tuon aikakauden eurooppalainen eliitti ja sovittaa sitä suoraan nykyaikaan. Syntymä- ja perintöeliitti kuuluu pitkälti menneisyyteen, eikä sellainen ryhmä ole suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa enää kovin suuri.

Sosiaalinen liikkuvuus on aikojen saatossa kasvanut ja on Suomessa muita Euroopan maita korkeampi. Suomessa yleisesti mielletään eliittiin ne henkilöt, joilla on korkean taloudellisen ja poliittisen aseman tuomaa valtaa yhteiskunnassa. Jokaisella suomalaisella pitäisikin siten olla lähtöluokkaan katsomatta mahdollisuus nostaa työllään itsensä eliittiin.

Kuitenkaan yhtä ainoaa tapaa eliitin valitsemiseen ei ole, vaan se voi vaihdella aikojen saatossa. Bibón mukaan jokainen yhteiskunta valitsee itse oman eliittinsä niiden "ihmisen arvottamisen kriteereillä", jotka ovat sinä aikakautena voimassa. Valitsemisen edellytyksenä on siten oltava jonkinlainen erottava tekijä, joka arvottaa valitun muiden yläpuolelle. Tämä voi Bibón mukaan olla

henkilön taustaan liittyvä ominaisuus ("syntymätausta, omaisuus tai perintöjärjestelyn kautta kombinoitujen molemmat"), ulkoinen ominaisuus (kuuluminen tiettyyn ryhmään, kuten esimerkiksi seuraan tai poliittiseen puolueeseen) tai valikoituminen tietynlaisen testin, kokeen tai järjestelmän kautta.

Valinnan tekevän yhteiskunnan on kuitenkin oltava vakaa, joka myös hyväksyy kyseisen "arvojärjestelmän" valita eliitti. Suomalaisessa yhteiskunnassa tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi poliittisen valtansa takia eliittiin mielletyt ovat tulleet valituiksi asemaansa vaalien kautta.

Esseessään eliitin tehtävän Bibó tiivistää kliseeseen, jonka mukaan se on yhteiskunnan johtaminen. Näin olisi helppo ajatella poliittisen eliittiin kuuluvan olevan automaattisesti hänen kuvailemaansa eliittiä, mutta näin ei ole. Nimitäin hänen mukaansa yhteiskunnan johtamiseen eliitti ei ole pakollinen, vaan sen puutteessa johtajaksi voidaan valita esimerkiksi yrittäjiä.

Tässä ongelmana on kuitenkin

mahdollisuus sellaisen primitiivisen johtajan valitsemiseen, jonka periaateisiin kuuluu valtaan taktuminen ja muiden alistaminen. Bibó huomauttaakin eliitin tehtävän olevan "suurempi ja laajempi kuin yhteiskunnan yritysten ja muiden toimintojen johtaminen". Tämä valittu joukko toteuttaa päärooliansa ihanteena, joka antaa muille yhteiskunnan jäsenille "ihmisiin, ihmisten moraaliseen tilannekäyttäytymiseen

ja inhimillisten tarpeiden syventämiseen, jalostamiseen ja rikastuttamiseen malleja, esimerkkejä".

Eliitin pääroolin lisäksi Bibó kirjoittaa eliitin tärkeimmästä hyveestä, joka on sosiaalinen tunto. Eliitin tulisi noudattaa vastuutaan, jossa kaikkien kansalaisten hyvinvointi ja turvallisuus taataan. Eliitin tulisi vastustaa niitä arvoja, jotka eivät kuulu yhteiskunnan ydinarvoihin ja voivat siten vaarantaa yhteiskunnan järjestystä ja oikeudenmukaisuutta. Sosiaalisen tunnon pitäisi myös olla se väline, jonka tulisi kehittyä paremmaksi seuraavien eliittien myötä, jotta se kykenisi entistä paremmin ratkaisemaan yhteiskunnan ongelmia ja kriisejä.

Politiikkaa seuraava voi varmasti huomata, ettei Bibón määritelmä eliitistä ja sen tehtävästä oikein sovi jokaiseen poliittiseen eliittiin kuuluvaan Suomessa. Eikä myöskään kaikkialla maailmassa, kuten esimerkiksi Unkarissa ja Yhdysvalloissa. Sellainen voi kylläkin johtaa yhteiskuntaa toiminnallaan, mutta ei sosiaalisen tunnon mukaisesti. Toiminta mahdollisesti luo yhteiskunnassa epävakautta ja epäoikeudenmukaisuutta, eikä taa kaikkien kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia. Tällaiset poliittiseen eliittiin päässeet ovat unohtaneet läntisen yhteiskunnan ydinarvot, kuten esimerkiksi oikeusvaltioperiaatteen

Rappeutumisen vastustamiseksi Bibó ryhtyisi todennäköisesti, Halmesvirtaa jälleen lainaten, julkisesti kuuluttamaan valtiotyöiden ja laillisuuden perään sekä vaatimaan eliittiä "löytämään uudelleen ja elvyttämään Länsimaisen sivilisaation perusarvoja kuten tasa-arvo, vapaus, solidarisuus, maltillisuus, poliittinen korrektius ja sosiaalinen oikeudentunto", jotta se ei toistaisi virhettään ja antaisi valtaa rappeutuneelle moraalille.

Rappeutumisen vastustamisen tehtävää Bibó ei kuitenkaan koskaan jättänyt vain eliitin tehtäväksi, vaan jo 1930-luvun lopulla luonnosteli Poliittiset kymmenen käskyä vapautta rakastavalle ihmisille -julistuksen, jossa hän peräänkuulutti yhteiskunnallisten asioiden joutuvan sopimattomien ihmisten käsiin, jos kunnolliset ja vapautta rakastavat ihmiset antavat sen tapahtua.

Teksti: Joni-Matti Koskinen

Suomen kieli on edelleen kovasti kysyttyä

Suomalaisia yllättää usein se, miten paljon suomen kielen taitoisia löytyy Unkarista. Suomen kielen koulutuksen suurin keskus on Budapestin ELTE-yliopisto, jonka opettajan **Valéria Simonin** kanssa tarkastellaan suomen kielen opetuksen nykytilannetta yliopistossa.

- ELTE-yliopiston humanistisen tiedekunnan fennougristiikan laitos perustettiin vuonna 1872, se on maailman vanhin uralilaisiin kieliin ja kulttuureihin erikoistunut toimintayksikkö. Suomen kieltä on opetettu aivan perustamisvuodesta asti, mutta ensimmäinen Suomesta saapunut suomen kielen lehtori, **Viljo Tervonen**, aloitti vasta 1943. Toisen maailmansodan takia hänen lehtorikautensa loppuikin jo vuonna 1944, aloittaa Simon historiallisella katsauksella.

Pysyvä lehtorintoiminta alkoi vasta vuonna 1959 ja vuosikymmenten aikana laitoksella on opettanut suomen kieltä ja kulttuuria pidemmän tai lyhyemmän aikaa 12 äidinkielistä lehtoria. Tällä hetkellä Opetushallituksen lähettämä suomen kielen lehtori on **Markku Nikulin**. Vuosina 1982–2013 lehtorin lisäksi laitoksella työskenteli myös Suomesta lähetetty vieraileva professori.

- Kandidaattitasolla suomi on sivuaineena, kuten myös laitoksemme fennougristiikan sekä viron kielen ja kulttuurin aineyhdistelmä. Opiskelijat valitsevat sivuaineen yleensä heti pääaineopintojen alussa, hän jatkaa.

Suomi on aina ollut suosittu sivuaine. Ryhmissä on tällä hetkellä 16-18 opiskelijaa ja joukossa on aina pari-kolme suomen kielestä kiinnostunutta, jonkin muun sivuaineen opiskelijaa.

- Ja joskus sattuu niin, että pelkä mielenkiinto vuoden suomen opiskelun jälkeen muuttuukin sivuaineopinnoiksi, Simon iloitsee.

Maisteriopiskelijoita on huomattavasti vähemmän, 3-4 opiskelijaa. Syynä taitaa olla se, että Unkarin hallitus ei tue kahden pääaineen opintoja, vaan toinen pääaine on nykyään maksullinen.

Laitoksella on kaksi erikoistumislinjaa: toinen on suomi toisena ja vieraana kielenä -opettajalinja yhteistyössä kasvatustieteellisen tiedekunnan kanssa. Tämä antaa pätevyyden opetuslalle. Toinen erikoistumismahdollisuus on

ELTE Suomalaisugrialaisten kielten opiskelijat sukulaiskielten päivänä 2024.

kääntäjäkoulutus, jossa erikoistutaan asiatekstien, erityisesti yhteiskunnallisten, taloudellisten ja lakitekstien kääntäjäksi. Kielitieteestä tai Suomen kirjallisuudesta kiinnostuneet opiskelijat voivat MA-tutkinnon jälkeen hakeutua myös tohtoriopintoihin.

- Laitoksen johtaja **András Bereczki** on historiantutkija, hän on vastuussa linjan historianopetuksesta. Suomesta lähetetty lehtori opettaa kielenkäyttöä kandidaattitason opiskelijoille ja tukee sillä paikallisen suomenopettajan, eli minun työtäni.

Maisteritasolla Nikulin pitää kääntämis- ja tulkkausseminareja ja on avainasemassa myös yhteistyössä Suomen suuntaan kesäkurssien esittelyssä, mainostamisessa ja opiskelijoiden valmistamisessa lähtöön.

Itse olen vastuussa ensisijaisesti BA-opiskelijoiden kielenopetuksesta, lisäksi pidän maisteritasolla morfologian ja tekstintutkimuksen kursseja sekä tarpeen tullen suomi toisena ja vieraana kielenä -opettajalinjan oppimista ja opettamiskysymyksiin perehdyttäviä kursseja, avaa Simon vastualueet.

Suomen kirjallisuuteen opiskelijoita perehdyttää **Renáta Balázs Dávidné**, joka väittelee tohtoriksi vuoden lopussa. Laitoksen emerita, kielitieteilijä **Kata Kubinyi** on suurena apuna suomen MA-opiskelijoiden kielitieteen opetuksessa varsinkin fonologian ja syn-

taksin alalla. Fennougristi **Nikollett F. Gulyás** pitää alkeiskurssia sellaisille opiskelijoille, jotka pää- ja sivuaineensa ohella haluavat tutustua vähän suomen kieleen ja kulttuuriin.

Aktiiviset yhteydet Suomeen

- Laitos on yhteydessä useamman suomalaisen yliopiston kanssa. Meillä on ollut tutkija- ja opettajakollegoja Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistoista pitämässä vierailuluentoja kielitieteen, kirjallisuuden, historian, jopa elokuvataiteen alalta. Myös meidän laitoksemme opettajat käyvät Suomessa luennoimassa.

Valtion ylläpitämänä yliopistona ELTE:n opiskelijat ja opettajat pääsevät Erasmus-stipendillä myös Suomeen.

- Maisteriopiskelijamme koulutusohjelmaan kuuluukin lukukauden pituinen stipendiaika jossakin Suomen yliopistossa. Se on erinomainen mahdollisuus syventyä opintoihin kohdekielen maassa, kerätä aineistoa pro gradu -tutkielmaan, tutustua suomalaisiin opiskelijoihin ja opiskelijaelämään. Meille on tullut muutaman kerran Jyväskylän yliopistosta harjoittelija suorittamaan S2-opetusharjoitteluaan.

Pitää myös mainita Suomen Opetushallituksen järjestämät suomen kielen ja kulttuurin kesäkurssit, jotka ovat vuosi vuodelta

hyvin suosittuja meidänkin opiskelijoiden joukossa.

Laitos osallistuu ahkerasti tiedekunnan järjestämiin tilaisuuksiin ja oli toukokuun lopussa päävastuussa Szegedin yliopiston kanssa IFUSCO-konferenssin järjestämisestä. Tähän kansainväliseen opiskelijakonferenssiin osallistuu uralilaisista kielistä ja kulttuureista kiinnostuneita nuoria ympäri maailmaa.

Suomen kieltä muualla opiskelevat voivat saada todistuksen kielitaidostaan. Valtiollinen kielikeskus ottaa edelleenkin vastaan niitä, jotka haluavat suorittaa kielitutkinnon B1, B2, C1 -tasoilla. Tutkinto pidetään kerran vuodessa tammi-helmikuussa ja se on kaksikielinen. Suomessa 1.1.2000 jälkeen suoritettujen YKI-kielitutkintojen hyväksyttäminen tapahtuu Unkarin opetusvirastossa B1, B2, C1 -tasoilla.

Työ ja harrastus

Suomen kielen linjalla työelämän tarpeet on jo pitkään huomioitu opetuksessa ja maisteriopiskelijoille tarjotaan sellaisia käytännön taitoja antavia kursseja, jotka voivat olla hyödyksi työelämässä niin Unkarissa kuin Suomessa.

- Laitoksen alumneja löytyy Budapestin Suomen suurlähetystöstä sekä FinnAgorasta, ja kaunokirjallisuuden kääntäjänsä joukossa suurin osa on meidän entisiä oppilaitamme. Suomen kielen ja

lingvistiikan asiantuntijoina laitoksen alumneja toimii tai on toiminut opettajina mm. Poznanissa, Bloomingtonissa, Helsingissä, Turussa sekä Saksan eri yliopistoissa.

Akateemisen työn lisäksi suomen kielen osaaminen englannin ohella on aina ollut tervetullut Suomen kanssa kauppa harjoittavissa tai suomalaisissa yrityksissä, jotkut jo opiskeluaikoina ja sen jälkeen myös sijoittuvat erilaisten puhelimen ja internetin välityksellä toimivien myynti- ja apupalveluiden pariin.

- Haluaisin kuitenkin lisätä, että suomea sivuaineena opiskellut opiskelijakin voi hyödyntää tietojansa riippumatta tulevasta työpäikastaan, koska kahden vuoden aikana hän paitsi tutustuu suomen kielen alkeisiin, hän tietää myös jo melko paljon Suomen kulttuurista ja sitä kyllä arvostetaan työmarkkinoilla.

-Nykyisin yhteydenotto ja yhteydenpito suomalaisten kanssa tapahtuu paljon helpommin kuin esimerkiksi minun opiskeluaikani 80-luvulla. Internetin välityksellä harrastaja voi "saapua" hetkessä Suomeen katsomalla esimerkiksi uutisia tai kuuntelemalla tuoreimpia biisejä verkosta ym. Mutta harrastajapiiri on myös hyvin tärkeä.

Budapestin Kalevala ystävyyspiirin johtokunnan jäsenenä omasta kokemuksestani voin kertoa, että yksi meidän suosituimpia ohjelmiamme on syksyllä ja keväällä järjestetty kielikahvila, johon tulee runsaasti väkeä eri suomenkieliselä taustalla. "Kahvilassamme" on mahdollisuus opetella alkeita, kokeilla jo hallussa olevia rakenteita, pelata Aliasta suomeksi tai suorittaa pikakeskustelu äidinkielen suomenkielisen kanssa.

Kieltä osaaville on Suomen suurlähetystön ja FinnAgoran tietyt suomenkieliset ja tulkatut tilaisuudetkin ovat hyviä harrastusmahdollisuuksia, kuten Kalevala ystävyyspiirin eri taitotasoiset kielikurssit myös.

Teksti:

Valéria Simon ja Botond Vereb-Dér

Kuva: Kuva: ELTE Suomalaisugrialaisten kielten laitoksen Facebook-sivu

Unkarista tulossa EU:n trumpilaisin maa

Yhdysvaltain presidentinvaalissa Unkarin pääministeri veikkasi oikeaa hevosta. Siinä missä **Trumpia** kannatettiin vähiten Tanskassa ja Suomessa, Unkari on toista maata.

Trumpia suosittiin EU-maista eniten juuri Unkarissa. Siellä puolet, 49 prosenttia kyselyyn vastanneista asetti hänet **Kamala Harrisin** edelle. Tätä toki pohjusti Trump-myönteinen media ja Trumpia pitkään peesannut pääministeri.

Bulgariassa kannatettiin Trumpia yhtä paljon, mutta siellä myös Harrisin tuki oli Unkaria laajempaa. Kansainvälisessä kyselyssä Trump nautti suurinta suosiota Serbiassa 59 prosentin verran.

Erityisen vahvaa Trumpin kannatus on Fideszin kannattajien keskuudessa. Heistä yli kahdeksankymmentä prosenttia katsoi Trumpin olevan parempi vaihtoehto Unkarille. Suosituimman oppositiopuolueen Tiszan kannattajista näin ajatteli vain kolmetoista prosenttia.

Toistaiseksi Trumpin ja **Orbánin** lämpimistä suhteista voidaan esittää vain valistuneita arvauksia. Yhtäältä luvassa on "suuria suunnitelmia", mutta toisaalta Trumpin on laskettu puheissaan viitanneen eurooppalaista politiikoista eniten juuri Orbániin.

Puheenjohtajakausi jatkuu vauhdikkaissa merkeissä

Eristämistä vaativista puheista huolimatta Viktor Orbánin kansainvälinen asema on suorastaan vahvistunut. Toisin kuin EU-puheenjohtajuuden kauden alussa uumoiltiin, Unkari pääsi isännöimään marraskuussa sekä Euroopan poliittisen yhteisön että EU:n epävirallista huippukokousta. Kokoukseen osallistui yli neljäkymmentä poliittista johtajaa, Suomesta pääministeri **Petteri Orpo**.

Unkarin johto otti julkisuudesta kaiken irti ja arvioi unkarilaisdiplomatian olevan nyt vahvimmillaan sataan vuoteen. Myös Unkarissa tunnetun sanonnan mukaan koirat haukkuvat mutta karavaani kulkee.

EU:n puheenjohtajamaana Orbán on jatkanut sukkulointiaan EU:n kritiikistä huolimatta. Georgiassa hän piipahti toteamassa vaalit "vapaiksi ja demokraattisiksi". Itävallassa vastassa oli sekä

Péter Magyar ja Viktor Orbán kättelevät Euroopan parlamentissa.

mielensuostajia että Unkaria tukeva vaalit voittanut laitoikeiston Vapauspuolue.

EU:n kanssa hiertää myös Unkarin kieltäytyminen maksamasta EU-tuomioistuimen sille langettamia sakkoja. Unkarin hallitus haluaa kapinoida "tuomariaktivismia" vastaan: tällä kertaa sakot tulivat pakolaisten huonosta kohtelusta, ja ne kasvavat miljoona euroa päivässä.

Unkarin sisäinen valtataistelu jatkuu Viktor Orbánin ja **Péter Magyarin** välillä. Gallutulokset ovat vaihdelleet välillä hallituksen hyväksi, mutta useammissa mittauksissa Magyar ja Tisza ovat hallitusta suositumpia ja varsinkin alle 40-vuotiaiden keskuudessa.

Lokakuun alussa Orbán esitteli Strasbourgissa Unkarin puheenjohtajakauden ohjelmaa Euroopan parlamentissa. Paikalla oli myös europarlamenttiin noussut Magyar, joka käteltyään Orbánia antoi tälle täyslaidallisen. Puheessaan hän tivasi, miten Unkari on muuttunut "mallioppilaasta EU:n köyhimmäksi ja korruptoituneimmaksi maaksi". Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Orbán kuunteli Magyarin puhetta samassa tilassa ja poliittisella areenalla.

Puheessaan Orbán keskittyi maahanmuuttoon ja maalasi tummia pilviä EU:n ylle. Positiivisena esimerkkinä Unkarin edellisestä puheenjohtajakaudesta hän nosti Kroatian EU-jäsenyyden läpivienin ja piti tärkeänä nykyhetkessä Serbian ottamista EU-jäseneksi.

Puheen aikana nähtiin myös välikohtaus, kun vasemmistoryhmä keskeytti esityksen partisaanilaulu Bella Ciaoilla. Parlamentin pu-

heenjohtaja **Roberta Metsola** yritti hiljentää laulajat sanomalla, ettei Euroopan parlamentti ole euroviisukisa.

Vaikka Unkarin pääministeri tuskin halusi karnevalistista istuntoa, kannattajille välikohtaus näyttäytyi esimerkkinä ajohajasta. Mielenilmausta ei mainittu Unkarin MI-kanavan uutisissa: lyhyt insertti soraäänistä päättyi Orbánin julistukseen siitä, miten hän tulee puolustamaan Unkaria, kun sitä vastaan hyökätään.

Kansannousun muiston muokkailua

Vuoden 1956 kansannousun muistopäivänä 23. lokakuuta sekä pääministeri Orbán että Péter Magyar pitivät puheensa Budapestissä Széll Kálmán -aukion läheisyydessä. Ensimmäisenä vuorossa oli Orbán, joka puheessaan yritti enemmän ja vähemmän menestyksekkäästi peilata nyky maailman tapahtumia vuoteen 1956. Orbánin kertomuksessa pettureiden roolin saivat Bryssel ja Magyar (tosin nimeltä mainitsematta). Näitä syytettiin yrityksestä luoda Unkariin nukkehallitus ja viedä unkarilaisilta päätäntävalta Neuvostoliiton tavoin. Puheessa vältettiin systemaattisesti viittaamista venäläisiin ja tarinan pahiksina nähtiin ukrainalaiset.

Neuvostojoukkojen rooli ei suinkaan nyt langennut Putinin sotajoukoille vaan ukrainalaisille sotilaille. Nämä "idästä saapuvat slaavisotilaat" Orbán näki melko villissä ajatusloikassaan uhkana Unkarin suvereeniuudelle. Orbánin mukaan lännen suunnitelmassa ukrainalaiset sotilaat perustaisivat Venäjän voitettuaan asema-

paikkoja Unkarin alueelle suojaamaan Eurooppaa.

Tisza-puolueen johtaja Magyarilla oli tarjota aineksia Fideszin kannalta epämieluisen rinnastusten tekemiseen. Esimerkkinä oli kohu pääministerin kanslian politiikkajohtajan **Balázs Orbánin** (ei sukua pääministerille) kommenteista, joiden mukaan Unkari olisi kysyttäessä ja vuoden 1956 kokemusten pohjalta neuvonut Ukrainaa olemaan lähtemättä sotaan. Puheet olivat räikeässä ristiriidassa Fideszin viljelemien kansallismielisten sankarimyyttien kanssa, joita 1956 kansannousun yhteydessä on tapana kertoa.

Magyar kyseenalaisti omissa muistopuheessaan Fideszin Ukrainaa syyllistävän sävyn ja ky-

syi, minne katosivat "Venäläiset kotiin!" (Ruszkik Haza!) -huudot. Poliitikko lainasi myös **Petőfin** Kansallislaulua (Nemzeti dal), jonka mukaan ne, "joille on kalliimpi resuinen elämä kuin isänmaan kunnia", eivät ole mistään kotoisin.

Mediänin tekemän kyselytutkimuksen mukaan Magyarin puhetta pidettiin keskimäärin hieman Orbánin puhetta parempana. Magyarin puhetta näytti videoiden ja mm. HVG:n arvioiden mukaan olleen seuraamassa suurempi yleisö. Se myös osallistui tilaisuuteen aktiivisemmin välihuudoin ja toistamalla iskulauseita.

Pitkästä aikaa Unkarissa ollaan tilanteessa, jossa Orbánilla on varteenotettava haastaja, Péter Magyar. Hän ei edusta vanhaa vasemmisto-oppositiota, vaan on noussut oppositiojohtajaksi Fideszin sisäpiiristä ja on poliittikaltaan keskustaoikeistolainen.

Fidesz on tehnyt parhaansa loataksaan Magyarin maineen riepotelemalla tämän yksityiselämää mediassa useampaan otteeseen, mutta nämä yritykset eivät ainakaan vielä näytä merkittävästi vaikuttaneen Magyarin kannatukseen.

Teksti: Anniina Hyttinen, Jani Korhonen, Heino Nyssönen

Kuvat: Péter Magyarin Facebook-sivu

Péter Magyar vuoden 1956 symboli kädessään.

Rubikin kuutio 50 vuotta

Useimmat tunnistavat Rubikin kuution nähdessään sellaisen ja monet ovat myös kokeilleet sen ratkaisemista, kenties jopa onnistuneet siinä. Erityisesti 1980-luvulla kuution ratkaiseminen oli suosittua, myös Suomessa, ja se on pitänyt siitä lähtien pintansa monien tykkäämänä älypelinä. Yhä tänäkin päivänä kuution ratkaisemista harrastavat kaikenikäiset ja lajin parissa järjestetään kilpailuja.

Rubikin kuutio täyttää tänä vuonna 50 vuotta, ja sellaisen löytää lähes jokaisesta hyvin varustellusta lelukaupasta tai supermarketista, jollei ole jo hankkinut sellaista.

Rubikin kuutio on unkarilaisen **Ernő Rubikin** 30-vuotiaana vuonna 1974 kehittämä älypeli. Rubikin tarkoitus ei ollut alun perin luoda pulmapeliä, vaan hän oli kiinnostunut siitä, miten luoda rakennelma, jonka osia pystyy liikkuttamaan koko rakenteen sortumatta. Tämän innoittamana Rubik kehitti kuution, jonka ytimessä on kuusi liikkumatonta palaa ja 3D-risti. Kuutio koostuu 12 särämä- eli reunapalasta ja kahdek-

sasta kulmapalasta. Liikkumattomat palat eivät liiku suhteessa toisiinsa, eli ne määrittelevät, miten kuution muita paloja tulee liikuttaa. Vaikka Rubik oli itse keksinyt kuution, ei hän osannut sitä heti ratkaista. Ensimmäisen Taikakuution (bűvös kocka) ratkaisuun häneltä kului kuukausi.

Yleisen värimallin mukaan kuution värit ovat sininen, punainen, keltainen, vihreä, oranssi ja valkoinen. Sininen, punainen ja keltainen ovat kuutiossa kyseisessä järjestyksessä vastapäivään katsottuna. Myötapäivään menevä järjestys on kuitenkin melko yleinen. Sinistä sivua vastapäätä on vihreä, keltaista valkoinen ja pu-

naista oranssi. Näin ollen sellaista palaa, jossa on esimerkiksi sekä sinistä ja vihreää ei ole kuutiossa. Tämä järjestys helpottaa kuution ratkaisemista ja hahmottamista.

Taikakuutiota alettiin valmistaa pienissä erissä Unkarissa, ja siitä tuli maassa suosittu 1970-luvun lopulla.

Kuutiota alettiin markkinoida ulkomaisilla lelufoivaaleilla ja vuonna 1980 Ideal Toy Corp. hankki oikeudet siihen ja vaihtoi nimeksi Rubikin kuutio. Samalla kuutiosta tehtiin alkuperäistä kevyempi. Rubikin kuutiosta tuli nopeasti suosittu, ja se voitti esimerkiksi Britanniassa kahtena vuonna vuoden lelun palkinnon ja sai

Yhdysvalloissa oman televisio-ohjelman.

Kuutiolle on keksitty vuosien varrella uusia ratkaisukaavoja. Kuution ympärille on kehittynyt kilpakulttuuri, jossa kuutio yritetään ratkaista mahdollisimman nopeasti. Vuonna 1982 pidettiin kuution pikaratkaisun ensimmäiset maailmanmestaruuskilpailut Budapestissä. Kilpailun voitti amerikkalainen **Minh Thai**, joka ratkaisi kuution 22.95 sekunnissa sen ollessa samalla maailmanennätys. Internetin myötä 2000-luvulla kuutioharrastajat alkoivat verkostoitua yhä enemmän ja ratkaisuoheiden saatavuus kasvoi, mikä on omiaan lisäämään innostusta harrastukseen. World Cube Association (WCA) on kattojärjestö kilpailutoiminnassa järjestäen kilpailuja ympäri maailman, nimittää virallisia valvojia kilpailuihin ja laatii ja ylläpitää sääntöjä. MM-kisoja pidetään joka toinen vuosi. Kuution ratkaisemisessa järjestetään kansallisia ja kansainvälisiä kilpailuja. Juhluvuoden SM-kilpailut järjestetään 17.-20.10.2024 Kirkkonummella. Suomessa lajia harrastaa ak-

tiivisesti noin parisataa henkeä harrastajamäärän ollessa kasvamaan päin. Speedcubing on nouseva laji erityisesti Kiinassa. Nykyinen maailmanennätys 3x3-kuution ratkaisemisessa on 3,13 sekuntia ja se on vuodelta 2023. Maailmanennätyksen haltija on yhdysvaltalainen **Max Park**.

Haastattelin muutamaa henkilöä Rubikin kuutioon liittyen. Jokainen heistä tiesi heti, mikä se on.

Mies 73 v. tiesi keksijän olevan unkarilainen, lapset (kaksoiset) 53 v pitivät nuorina urheilun kilpamatkoilla kuutiota mukana ja harjoittelivat sen ratkaisemista.

Nainen 70 v. Rubikin kuutio on esillä kotona, lapset ja lapsenlapset pyörittelevät sitä.

Mies 67 v. poika 40 v on ratkainut kuution joskus ja lapsenlapset 10 v ja 6 v harjoittelevat melko usein sen ratkaisemista.

Nainen 25 v. ei ole itse kiinnostunut siitä, mutta peruskoulussa useampi luokkakaveri harjoitteli kuution ratkaisemista välitunneilla.

Teksti ja kuva: Ulla Lång

Wallenbergin vieraana Budapestissä

Keväällä 2012 minut kutsuttiin vierailevaksi professoriksi CEU:n Institute of Advanced Studies (IAS) -tutkijayhteisöön Budapestiin. Silloin CEU oli Nádor-kadulla vielä täydessä iskussa, vaikka sen päällä jo häälyi häätöuhka. Ja vaikka CEU lopulta sieltä saatiinkin hallituksen toimesta savustettua, IAS toimii siellä yhä. Kohutuullisen apurahan turvin minun oli määrä ryhtyä kirjoittamaan akateemisissa piireissä kunnioitusta nauttivan demokraatin **István Bibón** (1911-1979) aatehistoriallista elämäkertaa.

Majoitus järjestyi linnavuoren kuppeeseen, modernisti varusteltuun Wallenbergin kollegiumiin. Jos olohuoneen pöydälle tervehdyksiksi kauniisti aseteltu pullo hyvää punaviiniä enteilikin IAS:n vieraiden hyvästä kohtelusta, jouduin uhkaamaan kotiin lähdöllä, kun minulta vaadittiin vierashuoneesta 500 uron kuukausivuokraa. Sain vaivoin todistettua, että ilmainen majoitus sisältyi apuraahan.

Meitä vieraita oli kaikkiaan kymmenkunta eri maista, joukossa

pari ulkounkarilaista. Kuulimme pakollisessa viikkoseminaarissa esitelmiä fyysikoilta, sosiologeilta, historioitsijoilta, naistutkimuksen edustajilta, EU-asiantuntijoilta ja välillä CEU:n opettajilta, joukossa tutuksi tullut, loistava historianteoreetikko **Gábor Gyáni**. Esielmien aiheet olivat niin spesifejä, että varmaan 80 % niiden sisällöstä meni ns. yli ymmärryksen. Seminaarin jälkeen IAS tarjosi joka kerta vaatimattoman, mutta riittävän lounaan.

Ensimmäisellä kerralla tein pahan etikettivirheen, kun menin tilaamaan ruokajuomaksi kaksi desiä punaviiniä. Seminaarin vetäjä heitti heti paheksuvan katseen, ja tarjoilija toi minulle opetuksesi lasillisen punaista, hapanta mehua. Huomasin myös pian, ettei ollut sopivaa puhua syödessä kovaan ääneen, vaan piti hissukseen koettaa tutustua kollegoihin ja tiedustella IAS:n toiminnasta.

Oman esitelmäni Bibónin toisen maailmansodan ajan esseistä oli ilmeisesti kuviteltu herättävän yleisempääkin mielenkiintoa, sillä se oli siirretty pidettäväk-

si suureen luentosaliin. Paikalle oli houkuteltu jatko-opiskelijoita. Ihmetykseksi minulta kyseltiin esitykseni jälkeen vain Bibónin elämänvaiheista, ei teemani tiimoilta. Seminaarikollegat eivät kommentoineet lainkaan.

Korjailtuna esitelmäni löytyy: "István Bibó and the European Nemesis". Diptichon. Tanulmányok Bartha Elek tiszteletére. Szerk. Bihari Nagy Éva, Melinda Malinka, Keményfi Róbert & Kavecsán-szki Maté. MTA-DE: Debrecen, 2016. Koin saman myöhemmin Egerissä, kun esitelmöin Bibósta. **Ignác Romsics**, joka veti siellä historioitsijoiden tohtorikoulua, sanoi unkarilaisten opiskelijoiden tietävän Bibósta hyvin vähän ja analyysini olevan liian vaikeaselkoista kuultavaa.

IAS:n korostama 'yhteisöllisyys' rajoittui osaltani suhteiden luomiseen joihinkin samanhenkisiin kollegoihin. IAS ei järjestänyt mitään muuta yhteistä, vapaamuotoista ohjelmaa kuin tutustumistilaisuuksia kollegiumilla. Siellä käydyn löysän jutustelun jäljiltä ystävystyin naapurini, bulga-

Wallenbergin vierastalo

rialaisen sosiologin **Boris Gurovin** kanssa.

Keskustelumme postsosialistisesta elämänmenosta illallisilla kantapaikassamme Vigadóssa Batthyány-aukoilla ja myöhään yöhön joskus jatkuneet shakkipelimme siivittivät meidät yhteiseen EU-projektiin tutkia järjestelmänmuutoksen (1989/1990) vaikutusta entisten satelliittien alempien yhteiskuntaluokkien taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan sekä identiteettiin. Sen tu-

loksia on Brysselissä sittemmin julkaistukin, niiden vaikutuksesta tosin ei ole tietoa. Tutkimusta tutkimuksen vuoksi?!

Toinen projektimme vaihtaa Wallenbergin vierastalon saunan kiukaankivet oli ehkä jopa hankalampi toteuttaa, mutta siihen löytyi apu kiukaista Budapestin laitamilta myyväältä suomalaiselta saunamestarilta.

Teksti: Anssi Halmesvirta
Kuva: CEU Budapest

Nuoria mukaan tutustumaan unkarilaiskulttuuriin

Liszt-instituutin uusi johtaja **Regina Surányi** on aloittanut tehtävässään syyskuun puolessavälissä.

- Kävin Suomessa lukuvuonna 2008–2009, vietin tuolloin vuoden vaihto-oppilaana Joensuussa. Kävin Niinivaaran lukiota ja asuin erään perheen luona. Opin silloin suomea perheeltä ja lukio-kavereilta, hieman pakostakin.

Siitä lähtien Suomeen liittyvät asiat ovat kulkeneet Surányin mukana.

- Opiskelin turvallisuuspolitiikkaa, ja Unkarissa Suomeen liittyviä asioita ei tässä aihepiirissä juurikaan käsitellä. Näin ollen kirjoitin sekä kandidaatin- että maisterintutkintoni Suomeen liittyvistä aiheista. Myös kesken jääneen väitöskirjatutkimukseni aihe olisi liittynyt Suomeen. Ehkä pääsen vielä jossain vaiheessa suorittamaan nekin opinnot loppuun.

- Hakiessani yliopistoon karsin vaihtoehdoista kaikki matematiikkaan liittyvät aiheet pois. Turvallisuuspolitiikka vaikutti silloin mielenkiintoiselta oppiaineelta, ja sellaiseksi se myöhemmin osoittautuikin.

Vaikka Surányi olisi halunnut tulla Suomeen jo aiemmin, ulkoasiainministeriö tarjosi hänelle ensin kulttuuridiplomaatin paikan Jordaniasta.

- Sieltä tie johti suoraan tänne Helsinkiin.

Liszt-instituutin uusi johtaja Regina Surányi.

Erilaisesta taustasta instituutin johtajan saappaisiin hypännyt Surányi haluaa keskittyä entistä enemmän nuorisoon.

- Koska olen itsekin nuori, haluan esitellä sellaisia kulttuurimme osa-alueita, jotka ovat lähempänä nuorisoa. Kevyttä musiikkia haluaisin tuoda tänne enemmän, klassisen musiikin, operetin ja kansanmusiikin rinnalle tietysti. Ensi

vuodeksi suunnittelemme swing-konserttia, jossa vanhoja kuuluisia unkarilaiskappaleita esitetään swing-tyyliin sovitettuna.

- Haluan laajentaa kohdeyleisöämme, tavoittaa ja houkutella tapahtumiimme unkarilaiskulttuurista kiinnostuneiden suomalaisten ja täällä asuvien unkarilaisten lisäksi koko Helsingissä läsnä olevaa kansainvälistä yhteisöä. Haluan luonnollisesti vahvistaa läsnäoloamme myös Helsingin ulkopuolella.

- Haluan tuoda kansankulttuuriamme esiin vahvemmin, mutta kuitenkin tuoda nuorekkaampia sävyjä instituutin seinien sisälle.

Nämä uudet ohjelmaideat eivät kuitenkaan vie tilaa klassiselta musiikilta ja perinteisiltä näyttelyiltä.

- Hyväksi havaitut ohjelmasarjat, kuten todella suosittu elokuvanäytösarjamme, jatkuvat. Pyrimme jatkossakin pitämään huolta unkarin kielen opetuksesta sekä unkaria opettavien opettajien koulutuksesta. Vuonna 2025 on myös unkarin kielen lehtori-en 100. juhlavuosi Suomessa, joten tämä on erittäin tärkeä aihepiirimme ensi vuonna.

Haluaisimme aloittaa myös uusia perinteitä. Yksi olisi Unkari-päivä, jonka haluamme järjestää vuosittain. Ensi vuoden ohjelmassamme haluamme keskittyä hungarikumeihin. Esimerkiksi symbaali (cimbalom) kuuluu tähän unkarilaiskulttuuriin kuuluvien merkittävien asioiden listalle, joten sym-

simme heille ajankohdan, jolloin he voivat esiintyä täällä.

- Haluamme tehdä yhteistyötä myös Unkarissa asuvien suomalaistaiteilijoiden ja antaa näyttelytilan heidän yhteistyössä unkarilaistaiteilijoiden kanssa tehdyille teoksilleen tai tarjoamalla tilaa yhteiskonserttia varten.

Suomi-Unkari Seuran kanssa instituutti haluaa jatkaa tähänastista hyvää yhteistyötä.

- Haluan tiivistää yhteistyötämme kansalaisyhteiskunnan kanssa. Minulle on todella tärkeää, että ne, jotka ovat jollain tavalla kiinnostuneet Unkarista tai unkarilaiskulttuurista, löytävät haluamaansa ohjelmaa meiltä. Haluan miettiä yhdessä heidän kanssaan muita ohjelmavaihtoehtoja ja yhteistyömahdollisuuksia.

Suomi-Unkari Seuroilla on myös avainrooli siinä, että instituutti pystyy järjestämään näyttelyitä ja ohjelmia pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

- Meillä on näyttelymateriaalia, jotka pitäisi vain pakata autoon ja kuljettaa seurojen haluamaan paikkaan. Tällaisia materiaaleja on jo valmiina, ja valmistamme lisää ensi vuonnakin. Musiikkiesityksiä koskee sama ajatus. Haluan, että Suomeen saapuneet bändit saisivat esiintyä muissa kaupungeissa. Näissä seurojen apu on ehdottoman tärkeää.

- Tavoitteeni on, että näyttelymateriaalit voisivat kiertää ympäri maata, näyttelypaikoista suoraan seuraavaan.

- Haluaisimme kuulla pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvista taiteilijoista, joiden kanssa voisimme tehdä yhteistyötä.

Vapaa-ajallaan Regina Surányi pyrkii urheilemaan mahdollisimman paljon.

- Olin nuorena uimari, ja se aina palaa elämäni ajoittain. Välillä laiskuus voittaa ja sohva-peruna katson sarjoja kotona. Pidän lukemisesta, haluan kokeilla uusia lajeja, etenkin talviurheilulajeja. Ja tietysti matkailu: haluan matkustella mahdollisimman paljon, se olisi oiva mahdollisuus tutustua myös paikallisiin Suomi-Unkari Seuroihin. Ja tietysti luonto on tärkeää. Haluan kovasti käydä uudelleen Kolilla, joka oli minulle aikoinaan kuin ihmemää.

Teksti:

Botond Vereb-Dér

Kuvat: Liszt-instituutin Facebook-sivut

Liszt-instituutti järjestää jatkossakin keskustelutilaisuuksia unkarilaisten taiteilijoiden kanssa.

LI Liszt-instituutti
Unkarin kulttuurikeskus Helsinki

5.–6.12. Online-elokuva – Kata Dobó, Buda Gulyás: Stop My Stepmom! (El a kezekkel a papámtól!, 2021) Tekstitys englanniksi. Ilmoittautuminen: <https://culture.hu/>

10.12. klo 18 Lajos Koltai: Semmelweis (2023): Juhlaesitys elokuvateatteri Gildassa (Narinkka 2, 00100 Helsinki). Tekstitys englanniksi. Ilmoittau-

tuminen: <https://culture.hu/>
9.1. klo 18 Tieteiden yö: Tämän etymologian tahtoisin kuulla, vol. IV. Keskustelutilaisuus Liszt-instituutissa. Yhteistyössä Sukukansojen ystävät ry.

Tammikuussa odotettavissa Unkarin kulttuurin päivän konsertti.

Liszt-instituutti – Unkarin kulttuurikeskus on kiinni 19.12.2024–6.1.2025.

Kansanmusiikin pyörteissä – Tatros-yhtye Suomessa 17.–19.10.

Transilvanian moldovanunkarilaista kansanmusiikkia esittävä Tatros vieraili Suomessa loka-kuussa. Romanian itäosissa virtaavasta Tatros-joesta nimensä saaneeseen yhtyeeseen kuuluvat tätä nykyä **Mihaela Veres** (laulu), **Ferenc Ladányi** (huilut), **Júlia Lerner** (viulu), **Gábor Ilés** (koboz) ja **Balázs Vellner** (rummut, gardon).

Tatros-yhtyeen ensimmäinen konsertti järjestettiin 17.10. Kaarina-talossa, ja se veti salin täyteen innokkaita kuulijoita. Seuraavana päivänä 18.10. yhtye osallistui Helsingin Maunulassa viikoittain järjestettävään unkarilaiseen tanssitupaan, joka oli niin ikään valtava menestys. Lauantaina 19.10. puolestaan vietettiin perinteistä sukukansapäivää, jonka kunniaksi Helsingin keskustakirjasto Oodissa järjestettiin koko

päivän kestävä suomalais-ugrilainen ohjelmakimara. Päivän huipensi Tatros-yhtyeen konsertti täyteen ahdetun katsomon edessä. Paikalle pääsi myös kiertue-

ta tukeneen Unkarin taideakatemian pääsihteeri **Gábor Richly**. Tatros-yhtye perustettiin vuonna 1988, ja sen rooli Transilvanian Moldovan ja Gyimesin csán-

gó-unkarilaisen kansanmusiikin popularisoinnissa on kiistaton. Heidän esikuvansa ovat perinteisissä kyläyhteisöissä elävät kansanmusiikin mestarit. Yhtye am-

mentaa tästä perinteiden lähteestä samalla uudistuen, oppien ja soveltaen csangó-musiikin hienouksia perinteen parissa eläviltä taitureilta. Tässä hengessä Ferenc Ladányin johtama orkesteri tarjoaa musiikkielämyksiä uudistetulla kokoonpanolla.

Kiertueen järjesti Helsingin Liszt-instituutti – Unkarin kulttuurikeskus yhteistyössä Kaarinan kulttuuri- ja kirjastopalvelujen, Kaarinan Suomi-Unkari Seuran, Suomen unkarilaisten yhdistyksen (FME) ja Unkarilainen kansantanssi ry:n kanssa. Kiertuetta tukivat Unkarin kulttuurirahasto (NKA) sekä Unkarin taideakatemiat (MMA).

Teksti ja kuva:
Sanna Tiirikainen

Laulu elää - Sugrifest ja sen elokuvaviikko Oulussa

Suomalais-ugrilaisista Sukukansapäivää vietetään vuosittain loka-kuun kolmantena lauantaina. Suomessa järjestettiin tänä vuonna isompi tapahtuma ainakin Tampereella, Helsingissä ja Oulussa. Tässä muutama sana Oulun Sugrifestin pääjuhlasta sekä sitä seuranneesta Sugrifestin Oulun elokuvaviikosta.

Sukukansapäivät ja sen ympärille levittäytyvät tapahtumat ovat kunakin vuonna järjestäjiensä näköisiä. Yleistavoitteena on esitellä ja juhlistaa suomalais-ugrilaisia kieliä ja kulttuureita eri muodoissaan. Oulussa järjestävän Sugrifest-yhteisön muodostivat tänä vuonna Oulun Suomi-Unkari Seura, Oulun Tuglas-seura, Oulun Karjalaseura, Pohjois-Vienä -seura, Oulun udmurtit, Suomi-Venäjä-seuran Oulun osasto sekä Oulun Kalevalaiset ja Pohjois-Pohjanmaan kansanmusiikkiyhdistys. Seurat esittelivät tilaisuudessa toimintaansa ja myivät omia tuotteitaan.

Oulun pääjuhlan ohjelmassa oli alkuun kielipajoja udmurtin, viiron, vienankarjalan ja unkarin kielestä. Suomi-Venäjä -seuran Kopeekka-teatteri lämmitteli osallistujia hölmöläisnäytelmällä Suolan kylvö. Seuraavaksi syvennyttiin Oulun murteeseen **Harri Mantilan** luennolla sekä kuultiin kolme karjalaista laulua **Anton Häkkisen** esittämänä. Nuorisoseura Vilikkaan kansantanssiryhmä Ralli, elävien pelimanniensa kanssa, esitti **Kaisa Alatalon** ja Rallin koreografioiman polkan ja masurkan. Verso Folk Ensemble tarjoili suomalaista, unkarilais-

ta ja karjalaista kansanmusiikkia sekä säesti Kaisan ohjaaman yhteisöllisen poloneesitanssin.

Pia Pynttari Oulun Kalevalaisista kertoi läntisten ja karjalaisen kansallispukujen eroista elävien mallien avulla. Lopuksi Karjalaseuran kuoro Käköset esitti suomalaisia ja karjalaisia lauluja. Kahviossa oli tarjolla jokaisen seuran leipomia herkkuja, ja Oulun Suomi-Unkari Seuran kokkaama kana-rakuunakeitto (tarkónyos raguleves) oli menestys, pirsaraakaan keittoa ei jäänyt yli. Juhlaväki oli monenikäistä ja monikielistä ja tunnelma sukukansamarkkinoilla oli lämmin.

Sugrifestin Oulun elokuvaviikko järjestettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa. Viikko alkoi elokuvateatteri Studiossa **Jyrki Haapalan** trilogialla Dorogu - Karjalan mystisillä poluilla. Seuraavana päivänä vuorossa oli Selma Vilhusen ohjaama Laulu. Kolmas ja viimeinen elokuva oli **Miia Tervon** Santra ja puhuvat puut. Suurena kysymyksenä elokuvista ja niiden jälkeisistä keskusteluista piirtyi esiin kysymys juurista ja elävistä yhteisöistä.

Sukukansapäivä elää Suomessa uutta tulemistaan. Sekä pääjuhlaan että elokuvaviikolle riitti osallistujia tuvan täydeltä. Sugrifest tarjoaa hedelmällisen näyttämön suomalais-ugrilaisista kielistä ja kulttuureista kiinnostuneiden kansalaisten kohtaamiselle, merkitykselliselle yhdessä tekemiselle ja juhlaan.

Teksti: Teemu Suorsa
ja Kaisa Pietilä
Kuvat: Juhani Kemi

Nuorisoseura Vilikkaan ohjaaja Kaisa Alatalo (2. vas.) ohjasi yhteisöllisen poloneesin.

Oulun Suomi-Unkari Seuralla oli jaettavana paljon unkarilaista kirjallisuutta sekä suomen että unkarin kielellä.

Kaarinan Suomi-Unkari Seuran 35-vuotissyksy on ollut täynnä toimintaa

Tatros-yhtye: Balázs Vellner (vas.), Mihaela Veres, Júlia Lerner, Gábor Illés, Ferenc Ladányi.

Yhdistyksen 35-vuotisjuhlaa vietimme lauantaina 5.10.24 ravintola Focassa 30 hengen voimin. Kunniavieraina olivat suurlähettiläs **Klára Breuer** ja puolisonsa **Pál Rudas**. Selloduo **Annamaria** ja **Olli Varonen** viihdyttivät

meitä **Bartokin** duetoin sekä perinteisellä unkarilaisella musiikilla. Hengen ravinnon lisäksi nautimme lounasta ja muisteloiden päätteeksi kahvia ja täytekakkua. Ainoana pääkaupunkiseudun ulkopuolisena yhdistyksenä saimme

vieraaksemme Tatros-yhtyeen 5-jäsenisen kokoonpanon. Arkillista (to 17.10.) huolimatta lähes satapäinen yleisö täytti Kaarina-salin. Yhtye soitti Transilvanian Moldovan läänin muinaista csángó-musiikkia. Yleisö oli halt-

oissaan, kun yhtyeen jäsenet eläytyivät eri instrumentteja soittaessaan. Käsintehtyissä kansallispuvussa esiintynyt laulaja **Mihaela Veres** kertoi oppineensa laulua isoäidiltään. Koska aikataulu ei sallinut tanssituvan järjestämistä, **Gábor Illés** antoi näytteen unkarilaisesta kansantanssista. Tilaisuus järjestettiin yhteistyössä Kaarinan kirjasto- ja kulttuuritoimen ja Helsingin Liszt-institu-

tin kanssa.

Yliopistonlehtori Heino Nyssönen kävi 7.11. pitämässä alustuksen kirjansa 'Unkarilaisen autoritarismin nousu' pohjalta. Heino sai vastattavakseen kysymyksiä ja kommentteja.

Lauantaina 9.11. järjestimme perinteisen iltapäiväkonsertin Kaarina-salissa. Turun Musiikinystävien orkesterin lähes 30-henkinen orkesteri johtajanaan Antti Haapalainen oli tällä kertaa valinnut teemakseen tanssin. Ohjelmassa olivat mm. Akselin ja Elinan häävälssi, Magyar tánc, Valse triste, Jazz-valssi ja Libertango. Ylimääräisenä oli jo perinteeksi tullut Brahmsin Unkarilainen tanssi nro 5. Kuulijoita oli lähes 60. Jälleen upea kokemus.

Varapuheenjohtaja Aila Elonen ojentaa kiitoskukat kapellimestari Antti Haapalaiselle.

Syyskauden päätämme glögi-iltapäivän merkeissä perjantaina 13.12. Glögin ja tortun lisäksi nautimme pienen suolaisen salaatin patongin kera. Yhteinen puheensorina ja joululaulut kuuluvat tietysti asiaan. Näin saamme juhluvuoden tapahtumat pulkkaan!

Teksti ja kuvat: Marja Hakalax

Lempäälässä valokuvanäyttelyn teemana unkarilainen viini

Palkitut valokuvat paremmuusjärjestyksessä vasemmalta lukien, alla kunniamaininnalla palkittu. Kuva: Armi Grönroos.

Lempäälän Suomi-Unkari Seuran tämän vuoden päätapahtuma oli valokuvanäyttely, nimeltään "Unkarin viiniä saavi". Se koottiin viini-aiheisista kuvista keväällä järjestetyn kilpailun perusteella. Kuvia näyttelyä varten lähettivät sekä suomalaiset että unkarilaiset, yhteensä yli 60 kappaletta. Kuvista noin puolet tulivat suomalaisil-

ta ja toinen puoli Lempäälän ystävyyskunnasta Tapolcasta.

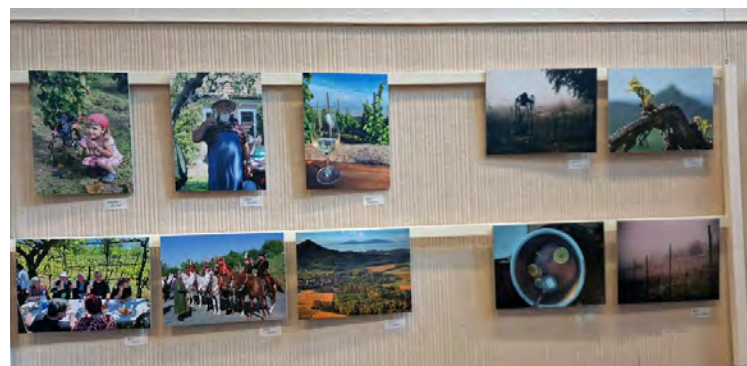
Lempääläisen kameraseura Mielikuvituksen raati arvioi valokuvat ja valitsi niiden joukosta 30 mielestään parasta eli noin puolet, jotka vedostettiin näyttelyä varten. Raati myös valitsi kolme kuvaa palkintosijoille. Valitsijoille ei kerrottu kuvaajien nimiä. Palkin-

noille pääsivät suomalainen **Jani Huurne** ja unkarilainen **István Dáncs**. Nimettömyydestä seurasi, että Jani Huurne sai sekä ensimmäisen että kolmannen palkinnon. Lisäksi järjestäjien kunniamaininta myönnettiin **Zoltán Mezössylle**.

Ensimmäinen palkinto tuli kuvasta, joka esitti viininmaistajaa.

Avajaisten yleisöä Lempäälän Suomi-Unkari Seuran valokuvanäyttelyssä lokakuussa. Kuva: Susanna Leppänen.

Kaikkiaan näyttelyyn oli valittu 30 valokuvaa. Kilpailuun osallistui 60 kuvaa. Valinnat teki kameraseuran raati. Kuva: Armi Grönroos.

Raati näki siinä hyvin vangitun hetken ja piti maistajan keskittyneestä ilmeestä. Toiselle sijalle päässeessä kuvassa ylpeän näköiset hevoset johtivat kulkuetta vuorelle puiden ja viinitarhojen reunustamaa tietä pitkin. Kolmannen sijan saavutti kuva keväisistä viinitarhoista, ja kunniamaininnan ansaitsi sisäkuva suuresta viini-

kellarista.

Kaikki palkitut valokuvat olivat yleisön nähtävillä kolmen viikon ajan lokakuussa. Näyttely järjestettiin Lempäälän Ehtookodossa, jota nykyisin Kotokampukseksi kutsutaan. Keväällä kuvat lähtevät Tapolcaan.

Teksti: Ritva Mäkelä

Satakunnan kuulumisia

Heino Nyssösen luentoa kuuntelemassa oli yhteistyökumppanimme Porin pääkirjaston aulassa 30 henkeä.

Vielä täällä Satakunnassakin seura toimii, vaikkakin hieman kivuliaasti. Hallitus on kuitenkin joka vuosi saatu kootuksi ja vaihtuvuuttakin on, mutta ei häiritsevästi. Toiminnan suunnittelu on ollut loppuun asti mietittyä ja hauskaa. Uusia jäseniä ei vain saa helposti hankituksi.

Kesällä järjestimme Porin pääkirjastossa jo melkein perinteeksi tulleen näyttelyn, tällä kertaa nuoren unkarilaisen valokuvaajan **Adrienn Ádám**in kuvista, jotka saimme käyttöömmekä Unkarin kulttuurikeskuksesta. Kuvat olivat kaksi elokuusta viikkoa esillä, ja niihin tutustui vieraskirjan mukaan runsaasti kirjaston kävijöi-

tä. Saatiin muutamia ihastuneita kommenttejakin. Ripustamisessa oli hieman vaikeuksia, sillä kuviin mukana ei ollut minkäänlaisia suosituksia, mutta ratkaisimme teeman kulkemaan pääasiassa vuodenaikojen mukaan. Valokuvataiteilijasta löytyy tietoja netistä.

Yliopiston lehtori, dosentti **Heino Nyssöselle** Pori oli hänen Suomen kiertueensa ensimmäisenä kohteena. Yleisöä oli yhteistyökumppanimme Porin pääkirjaston aulassa 30 henkeä, ja lähes henkeä pidätellen vaellettiin illiberaalin Unkarin ja maan itsevaltiaan pääministerin mutkissa ja matkassa.

Nyysösellä oli tuoretta tietoa kirjaesittelyssään, kuvamateriaalissa jopa dia samalta aamulta.

Dosentin puolesta olin, seuraavan päivän iltautuisia katsoessani, todella iloinen: Unkari-materiaalit eivät loppu! **Viktor Orbán** oli juuri puhunut EU:ssa tai omassa kielenkäytössään Brysselissä! Mikä lisä tuoretta ajankohtaisuutta Imatran kirjaesittelyyn!

Seuraava ajatuksemme oli valmistaa yhdessä unkarilainen sunnuntailounas. Hallituksen jäsenet ottivat oman vastualueensa, kuka alkupalan, kuka pääruuan, kuka leivonnaiset ja jälkiruuan. Ajatus oli hieno, mutta osanottajiksi ilmoittautuminen vähäistä. Siispä tyydyimme lähettämään netissä reseptit sähköpostinsa ilmoittaneille jäsenillemme otsikolla: Sunnuntaina 3.11. syödään kotona! Toivottavasti mahdollisimman moni jäsen otti menun onkeensa.

Marraskuun viimeisenä perjantaina vietämme pikkujouluja Porin Yhteisöotalossa. Yritämme saada jäsenten lisäksi myös paikallisia unkarilaisia mukaan. Houkutuskin on olemassa: jouluisen ohjelman, perinteisesti notkuvan nyys-

Adrienn Ádám in kuvien ripustamisessa oli hieman vaikeuksia...

tikestipöydän ja arpajaisten lisäksi on eräs jäsenemme luvannut tuoda suoraan Unkarista palinkaja viinimaistiaiset. Ihan tuon tun-

netun suomalaiskylän, Geresdla-kin, omaa tuotantoa! Teksti ja kuvat: Sirkka-Liisa Savinen

Valoa ja lämpöä marraskuun pimeyteen

Marraskuun pimeydessä ja vesisateessa pääsimme kurkistamaan unkarilaiseen ruokakulttuuriin ja valmistimme kolmen ruokalajin unkarilaisen illallisen. Perjantailtana kokoonnuimme Kajaanin Kaukametsän opiston keittiöön mieli täynnä odotusta ja poistuimme vatsat täynnä herkullista unkarilaista ruokaa.

Paikalla oli yhdeksän innokasta kokkia, joten jakauduimme sopi-

vasti kolmen ryhmiin kunkin ruokalajin pariin. Alkuruuksi teimme paprikamuhennosta (lecsó), jonka kyytipojaksi leivoimme vaalean vehnäleivän. Muhennos koostui paprikasta, tomaatista ja sipulista.

Pääruoaksi **Katja**-opettajamme oli valinnut Székelyin kaalipataa ja paprikaperunat. Pörköltiin käytettiin sianlihaa ja kaalina oli sekä hapankaalia että tuoretta valko-

Kokkailu käynnissä. Kuva: Irene Salomäki

Ruokailu alkakoon – Jó étvágyat. Kuva: Sinikka Peltomäki

kaalia. Pääkokkimme piti huolen siitä, että ruokaillessamme saatoimme tuntea mausteiden lämmittävän voiman jo ensimmäisellä suupalalla.

Aterian kruunasi aprikoosipiirakka (barackos lepény), jossa pääosan sai au-

ringonkeltainen aprikoosisisus. Kansalaisopistomme unkarilainen illallinen on herkullinen perinne, jolle toivomme jatkoa tulevina vuosina.

Teksti: Tuula Löhönen

50 vuotta Rovaniemen ja Veszprémin ystävyyttä

Keväällä 50 vuotta täyttänyt Rovaniemen paikallisyhdistyksemme pääsi viimein juhlistamaan merkivuottaan Rovaniemi-viikon yhteydessä 2.–8. syyskuuta. Samalla juhlittiin Rovaniemen ja Veszprémin 50 vuotta kestänyttä ystävyyskaupunkisuhdetta. Vieraaksemme saapui muun muassa ystäviä Veszprémin Unkari-Suomi ystävyysseura VEMAFI:sta sekä Veszprémin kaupungin delegaatio. Juhlan kunniaksi järjestettiin Unkarin kulttuuriviikko, jonka ohjelmistolla haluttiin tarjota rovaniemeläisille mahdollisuus tutustua unkarilaiseen kulttuuriin elokuvan, kuvataiteen, operetin, tanssin, musiikin ja gulassikeiton merkeissä.

Ensimmäisenä viikon ohjelmistossa olivat vuorossa Rovaniemen Cinema -elokuvakerhon kanssa yhteistyössä järjestetyt kaksi elokuvanäytöstä, joissa yleisö pääsi näkemään niin maineikasta unkarilaista elokuvahistoriaa kuin myös modernimpaa elokuvaa. Maanantaina oli vuorossa **Zoltán Fábrin** kansainvälistäkin mainetta saanut *Körhintä* vuodelta 1956, jonka parissa katsojat pääsivät karusellin ja tanssin pyörteisiin. Onneksi elokuva ei saanut katsojia liiaksi pökerryksiin, koska tiistain näytöksessä oli vielä enemmän katsojia. Tuolloin esitettiin yli 40 katsojalle **Hajni Kisin** ohjaama *Külön falka* vuodelta 2021.

Iloisen jälleennäkemisen aika oli viimein keskiviikkona, kun unkarilaiset ystävämmme saapuivat perille. Torstaina ryhdyttiin yhdessä pystyttämään **Timea Rádu-ly-Bagolyn** valokuvanäyttelyä kauppakeskus Sampokeskukseen. Viikon aikana näyttelyitä oli tarjolla ydinkeskustan lisäksi myös muualla: Lapin yliopistolla oli esillä Veszprém-Balaton 2023 -julistenäyttely ja Lappia-talolla Suomen kunniakonsuli ja taidemaalari **Edit Neubauerin** maalausnäyttely. Suomalainen koulutusjärjestelmä pääsi myös näyttelille, kun osa vieraista pääsi toivomuksestaan vierailemaan Ounasrinteen peruskoulussa.

Oleellinen osa Rovaniemen ja Veszprémin ystävyysseurojen juhllisuuksia on myös ROVA'40-kuvataidetapahtuma. Se sai syntynsä VEMAFI:n puheenjohtajan **András Szoboszlain** ideasta vuonna 2014, jolloin vietimme 40-vuotisjuhlaa. Taidetapahtuman tarkoituksena on tuoda yhteen kuvataiteilijoita Rovaniemeltä, Veszprémistä ja Tartosta.

VEMAFI:n lahja oli melkoinen, Unkarin ja Suomen lipun väreillä neulottu 50 metriä pitkä kaulahuivi.

Se sai jatkoa ROVA'50 nimellä, kun kuvataiteilijat **Helena Aula** ja **Lajos Veszeli** työskentelivät Aulan galleriassa lauantain taidenäyttelyä varten.

Juhlaviikon päänäyttämönä toimi Lyseonpuiston lukion juhlasali, jossa järjestettiin torstaina operetti-ilta sekä itse päiväjuhla lauantaina. Veszprémin operettiryhmän esitykseen saapuneet vajaa 80 henkeä pääsivät nauttimaan tunnetuista unkarilaisista operetteiksista maustettuna vauhdikkaalla tanssilla. Tapah- tumassa esiintyivät laulaja **Szilvia Szabó**, operettilaulaja **Károly Peller** sekä opiskelijat **Johanna Mihók** ja **Márton Rigler**. Esityksen koreografiasta vastasi **Máté Lórinicz**.

Rovaniemen kaupungin virallinen vastaanotto, joka järjestettiin Alaruokasen talolla, oli vuorossa perjantaina. Paikalla oli kaupungin kutsumana Rovaniemen ja Veszprémin ystävyysseurojen lisäksi Veszprémin apulaispormestari **Mária Brányi**, Unkarin suurlähettiläs **Klára Breuer** ja Rovaniemen seurakunnan kirkkoherra **Ilari Kinnunen**. Juhlapuheiden ja lahjojen jakamisen jälkeen ihmisillä oli aikaa vaihtaa kuulumisia keskenään, mutta pian jo alkoi tutustumismatka unkarilaisten viinien maailmaan. Veszprémin kaupunki lahjoitti Rovaniemen kaupungille juhluvuoden kunniaksi paikallisia viinejä, joita vieraat pääsivät maistelemaan unkarilaisen viiniasiantuntijan opastamana. Illan musiikista vastasi jazz- ja flamencokitarataiteilija **Máté Palásti**, jonka taidokas soittami-

nen ja improvisaatiokyky saivat kaupungin vastaanotolla lämpimän vastaanoton ja aplodit. Hänen konserttinsa oli lauantai-ilta- na keskustan Ravintola Wanhassa Mestarissa, josta ei iloksemme puuttunut yleisöä (konsertin alkessa ovimies ei päästännyt täynnä olevaan ravintolaan enempää asiakkaita).

Juhlaviikon pääpäivä lauantai alkoi Lyseonpuiston lukion pihalla gulassikeiton tarjoamisella. Sitä valmistettiin aamuvuoroin 200 litran verran, eikä sitä tarjoilun loputtua ollut enää kenttäreitti-ön pohjalla jäljellä. Tästä oli hyvä siirtyä sisälle juhlasaliin nauttimaan 50-vuotisjuhlan ohjelmasta. Juhlan musiikista vastasivat pianolla **Attila Dankos** ja fagotilla **Áron Mojzer**. Esityksistä vastasivat aiemmin mainitun operettiryhmän ja kitarataiteilija **Máté Palástin** lisäksi kansantanssiryhmä ArtEssence. Tervehdysanat lausui paikallisyhdistyksemme puheenjohtaja **Reijo Sulasalmi**, jonka jälkeen yllätysterveisensä toi meille itse Joulupukki. Juhlan aikana tervehdyksensä antoivat myös VEMAFI:n puheenjoh-

taja **András Szoboszlai**, Suomi-Unkari seuran puheenjohtaja **Kaisa Pietilä**, Unkarin suurlähettiläs **Klára Breuer** ja Rovaniemen kaupunginjohtaja **Ulla-Kirsikka Vainio**. Juhlapuheesta vastasi Veszprémin apulaispormestari **Mária Brányi**.

Puheissa korostettiin Rovaniemen ja Veszprémin aktiivista ja toimivaa ystävyysuudetta, jonka eteen on nyt tehty työtä 50 vuoden ajan. Se kumpuaa aidosta ystävydestä ja mielenkiinnosta toisiamme kohtaan, mutta myös menneiden aktiivien jättämästä perinnöstä, jota halutaan vaalia niin Rovaniemellä kuin myös Veszprémis- sä. Heistä nimeltä mainittiin erityisesti **Seija Hurri**, jonka tärkeä työ ystävyysuudteen luomisessa nousee usein esiin.

Onnistunut juhlatapahtuma runsaan ohjelman kera oli todiste siitä, että vuosikymmenien työ kantaa hedelmää ja olemme vielä voimissamme. Yhteiseksi huoleksi puheissa nousi kuitenkin esiin huoli tulevaisuudesta, jos mukaan ei saada uusia aktiiveja työn jatka- jiksi.

Kansantanssiryhmä Art Essence esiintyi juhlassa.

VEMAFI:n lahja paikallisyhdistyksellemme oli melkoinen. Se oli Unkarin ja Suomen lipun väreillä neulottu 50 metriä pitkä kaulahuivi, joka oli mitä mainioin lahja kuvastamaan pitkää ja lämmintä ystävyyttä sekä yhteistä matkaa. Paikallisyhdistyksemme halusi vuorostaan muistaa sen ansi- oituneita jäseniä Suomi-Unkari seuran hopeisella ansiomerkillä. Tällä kertaa sen saivat varapuheenjohtaja **Raimo Laitinen** ja sihteeri **Joni-Matti Koskinen** ansiokkaasta työstä ja aktiivisuudesta paikallisyhdistyksen ja seuran hyväksi.

Iloksemme Rovaniemen seurakunta on kirkkoherra **Ilari Kinnusen** johdolla lähtenyt toden teolla mukaan seurakunnan unkarilaisten ystävyysuudteen uudelleenlämmittämiseen. Viikon viimeisten ohjelmien paikkana toimi Rovaniemen kirkko, jonka kryptassa oli päiväjuhlan jälkeen ROVA'50-taidenäyttelyn avajaiset, jossa oli näytillä Aulan ja Veszprémin juhlatapahtuman aikana työstämien maalauksien lisäksi myös muiden osallistuneiden kuvataiteilijoiden maalauksia. Tämän jälkeen oli ystävyyskonsertti, jonka ensimmäisessä osassa esiintyivät yhdessä **Attila Dankos** ja Suomen kansallisoopperan baritoni **Dong-Hoon Han**. Konsertin toisessa osiossa Veszprémin päätuomiokirkon urkurina toimiva **Dankos** esitti urkukonsertin, jossa hän tulkitsi muun muassa **J. S. Bachin**, **Franz Lisztin** ja **F. Mendelssohnin** teoksia. Viikon virallinen ohjelma päättyi sunnuntaina pidettyyn juhlaohjelman palvelukseen, jonka jälkeen unkarilaiset ystävämmme vierailivat vielä Napapiirillä Joulupukin paketyössä ja pohjoisessa.

Varhain maanantaiaamuna oli jälleen kerran aika toivottava ystäville hyvää kotimatkaa, mutta myös pikaista jälleennäkemistä. Nämä hetket ovat aina haikeita, mutta onneksi siihen paras lääke on ne ilon ja onnistumisen tunte- mukset, kun on jälleen saanut ystävien kanssa nauttia lämpimästä yhdessäolosta, yhteisestä tekemisestä ja runsaasta ohjelmasta. VEMAFI:n lisäksi haluamme kiittää juhlatapahtuman toteut- misesta ja avusta myös Veszprémin kaupunkia, Liszt-instituuttia, Unkarin kulttuurirahastoa ja Unkarin suurlähetystöä.

Teksti ja kuvat:
Joni-Matti Koskinen

Kielet harrastuksena ja työnä

Irmeli Kniivilä pyysi minua kirjoittamaan kiinnostuksestani suomen kieltä ja kulturia kohtaan. Yritän tässä tiivistää, kuinka tämä innostus minussa syntyi ja miten se on kehittynyt. Luulen, että kaiken lähtökohdana on rakauteni unkarilaista kirjallisuutta ja historiaa kohtaan, johon isäni juurrutti minut jo varhaislapsuudessani.

Huomasin jo varhain, että pidän kielten opiskelusta. Olen kotoisin Transilvanian Nagyváradista, joten olin jo lapsena kaksikielinen, koska opin romaniaa samaan aikaan kuin unkaria. Ensimmäinen vieras kieli, jota opiskelin, oli englanti. Olin onnekas, sillä vanhempani tunsivat **Vili**-sedän, joka oli syntynyt New Yorkissa noin v. 1910 ja palasi 18-vuotiaana vanhempiensa kanssa Nagyváradiin. Hän puhui englantia äidinkielenään ja piti englannin keskustelutunteja - myös minulle. Nämä yksityistunnit olivat suuri etu myös koulun englannin tunneilla. Siellä sain myös opettajaltani tietää, että Kolozsvárissa on lukio, jossa englantia opetetaan intensiivisesti. Isäni oli 30-luvulla käynyt lukion Kolozsvárissa, joten hän piti ajatuksesta, että minäkin menisin Kolozsvárin lukioon. Olin silloin 15-vuotias.

Olin jo Nagyváradissa osallistunut italian kielen kurssille, nyt Kolozsvárin lukiossa aloitin ranskan opiskelun toisena vieraana kielenä. Mutta kieli, joka määritteli koko myöhemmän elämäni, oli latina. Olin niin lumoutunut latinasta, että halusin keskittyä siihen kokonaan, ja toisena lukiovuotena siirryinkin romanialaisen runoilijan **Mihai Eminescun** mukaan nimettyyn Kolozsvárin lukioon, joka oli tuolloin yksi kolmesta klassisen kielen lukiossa Romaniassa. Siellä ei opetettu intensiivisesti vain latinaa, vaan kaksi kertaa viikossa myös muinaiskreikkaa.

Suoritin näin toisen ja kolmannen lukiovuoden, mutta neljäntenä eli viimeisenä vuonna klassisten kielten opetus lakkautettiin hallituksen asetuksella, joten viimeisenä lukiovuonna opetettiin kreikan sijaan saksaa - opettajanani oli saksankielinen Transilvanian saksiksi. Tästä oli minulle paljon hyötyä myöhemmässä elämässäni. Ja jotta kuva vielä täydentyisi: aloitin lukiolaisena vielä venäjän opiskelunkin. Sitä minulle opetti koulun lomien aikaan ranskan opettajani, joka 1950-lu-

István Hajdú toimistossaan Baijerin Tiedeakatemiassa Münchenissä.

vulla oli opiskellut venäjää pääaineenaan Moskovassa.

Jos muistan oikein, olin varmaan kolmannen vuoden lukion opiskelija, kun päätin, mille yliopiston kurssille ilmoittautuisin. Kiinnostukseni unkarin kieltä ja kirjallisuutta kohtaan oli jälleen herännyt, joten minun piti valita kahden vaihtoehdon välillä: joko latinan ja kreikan tai unkarin välillä. Päätin ottaa unkarin, mutta tarvitsin pääaineen eli unkarin lisäksi myös sivuaineen. Sallittuja sivuaineita oli neljä: saksa, ranska, venäjä tai englanti. Valitsin ranskan.

Tiesin unkarin kielen kuuluvan suomalais-ugrilaisiin kieliin ja sain myös selville, että suomen kieltä opetetaan yliopisto-opiskelijoille unkarin laitoksella, ja että suomen kielen opetusta Kolozsvárissa hoitaa suomen lehtori. Otin yhteyttä Kolozsvárin silloiseen suomen lehtoriin Irmeli Kniivilään ja pyysin saada osallistua yliopistossa pidettäville suomen kielen tunneille. Hän suostuikin antamaan minulle ilmaisia yksityistunteja aina ylioppilastutkintooni asti.

Ylioppilastutkintoni jälkeen minut hyväksyttiin unkarin ja ranskan laitoksen opiskelijaksi Kolozsvárin yliopistoon. Ennen kuin pääsin aloittamaan opinnot yliopistossa, minun piti kuitenkin suorittaa Mustanmeren rannikolla yhdeksän kuukauden sotilaspalvelus. Otin sinne myös suomen oppikirjan mukaan.

Asepalvelukseni jälkeen pääsin

aloittamaan yliopisto-opinnot Kolozsvárissa unkarin ja latinan laitoksella - yliopisto hyväksyi pyyntöni vaihtaa ranskan sivuaineen latinaksi. Kahden vuoden opiskelun jälkeen - silloin Kolozsvárissa oli **Minna Savela** suomen lehtorina - sain stipendin Suomeen kuukauden kestäväälle suomen kielen kesäkurssille. Passin saaminen Romaniassa oli tuolloin vaikeaa, ja kun vihdoinkin sain passin ja saavuinkin Helsinkiin, kurssi olikin jo ohi.

Päätin olla palaamatta Romaniasta ja purjehdin Tukholmaan. Siellä minun piti tietenkin opetella ruotsia. Samalla jouduin myös päättämään, kuinka jatkan yliopisto-opintojani. Valitsin klassisen filologian ja valmistuin Lundin yliopiston kreikan ja latinan laitokselta filosofian kandidaatiksi,

myöhemmin myös filosofian tohtoriksi.

Sain stipendin Hampurin yliopistoon, jossa suoritin klassisen filologian habilitaation muutamia vuosia myöhemmin. Vuonna 1991 sain työpaikan Münchenin Baijerin tiedeakatemiasta. Siitä lähtien olen työskennellyt Thesaurus Linguae Latinae -sanakirjan parissa. Valitettavasti en ole viime vuosikymmeninä pystynyt kovin paljon harrastamaan suomea. Kun opiskelin ruotsia Tukholmassa, minulla oli pari suomalaista tuttavaa; silloinhan sinne tuli suomalaisia töihin, ja heidän piti opetella ruotsia. Myöhemmin en ole juurikaan tavannut suomalaisia. Otin myös Ruotsista käsin yhteyttä entisiin Kolozsvárin suomen opettajiini Irmeliin ja Minnaan,

tosin monen vuoden ajan lähettimme toisillemme vain lähinnä joulukortteja.

Kuitenkin viime vuosina - olen jo melko lähellä eläkeikää - aloitin suomen kielen opiskelun uudelleen. Onneksi tällä välin on tapahtunut huimaa kehitystä sähköisissä ja teknisissä apuvälineissä, ja ne ovatkin minulle nyt erittäin hyödyllisiä opinnoissani. Ne täydentävät tähän asti käytössä olevia oppi- ja sanakirjoja sekä kieliopeja. Sähköisellä mediallyhan on nyt erittäin monipuoliset mahdollisuudet; ne ovat tehneet myös etäisemmät suomalais-ugrilaiset kielet saavutettaviksi. Viron ja saamen lisäksi minulla on mahdollisuus tutustua venäjänkielisten verkkosivujen kautta myös Venäjän suomalais-ugrilaisiin kieliin.

Nyt kun olen ruotsin kielen avulla taas alkanut harrastaa suomea, olen huomannut aivan uuden näkökohdan eli ruotsin kielen vaikutuksen suomen kirjakielen. Siitä en suomen opiskeluni aikana Kolozsvárissa 70-80 -luvuilla tietenkään tiennyt mitään. Joka tapauksessa suomen kieli, kirjallisuus, historia ja kulttuuri, jotka aluksi kiinnostivat minua suomalais-ugrilaisen ja unkarin sukulaisuuden vuoksi, askarruttavat nyt myös ruotsin kielen, historian ja kulttuurin vaikutuksen takia.

Suunnitteleminen vaimoni kanssa, että palaamme ensi vuonna eläkeläisinä Ruotsiin. Toivon tietenkin, että pääsemme silloin vihdoinkin vierailemaan myös Suomessa.

Teksti: István Hajdú
Suomennos: Irmeli Kniivilä
Kuva: Hongxia Zha

Kolozsvár, jossa aloitin suomen kielen opiskeluni. Kuva: Fortepan

Karácsonyi készülődés -joulusanastoa unkariksi

Tämä teksti sopii unkarin alkeita osaaville.

Novemberben és decemberben Magyarországon is sötét és hideg van. Az emberek sokat vannak otthon, fáradtak, nincs kedvük sportolni. Ilyenkor érdemes elkezdni készülni a karácsonyra. A készülődés örömet hoz a sötét napokba.

A karácsonyi díszeket, dekorációkat érdemes időben megvenni vagy elkészíteni. Kellenek karácsonyfadíszek: gömbök, fényfüzerek, csúcsdíz, girlandok. És persze fenyőtalp. Az ablakokba gyertyákat, az ajtóra karácsonyi koszorút lehet rakni. Az asztali díszek lehetnek mikulás-, hópehely-, rénszarvas- vagy csengőfigurák is. Különösen a kisgyerekek készítenek szívesen maguk díszeket.

Az ajándékokat is jó időben beszerezni. Ajándékot lehet boltban venni, neten rendelni vagy készíteni. Az, aki tud kötni vagy horgolni pulóvert, kesztyűt, sálát vagy gyapjúzoknit, könnyen tud értékes ajándékokat készíteni. Én nem tudok se kötni, se horgolni, de készítettem már például szép fotókönyvet egy kisbabáról a családban.

Karácsonykor az ételek is nagyon fontosak. Lehet előre süteményt vagy húst sütni és lefagyasztani. Akkor karácsonykor nem lesz olyan sok munka.

A hagyományos karácsonyi ételek Finnországban a sonka, a tejberizs, a hal és a rakott ételek. Magyarországon tipikus ételek a halászlé és a húsok. Karácsonykor a magyarok fontos süteménye a mákos és diós beigli. A magyarok a karácsonyfára szaloncukrot is tesznek. Magyarországon több tucat szaloncukorfajtát lehet venni a boltokban.

Halászlé

Szaloncukor

SANASTO

karácsonyi készülődés
nincs kedvük
ilyenkor
érdemes
elkezdni
készülni
öröm
dísz, dekoráció
elkészíteni
kellenek
karácsonyfadísz
gömb
fényfüzér
csúcsdíz
girland
fenyőtalp
gyertya
koszorú
lehet
mikulás
hópehely
rénszarvas
csengőfigura
különösen
maguk
beszerezni
ajándék
net
rendel
készít
köt
horgol
könnyen
ajándék
fotókönyv
kisbaba
előre
lefagyaszt
olyan sok
hagyományos
tejberizs
rakott étel
halászlé
mákos és diós beigli
szaloncukor
több tucat
fajta

jouluvalmisteluja
heidän ei tee mieli
silloin
kannattaa
aloittaa
valmistautua
ilo
koriste
valmistaa
tarvitaan
kuusenkoriste
pallo
valosarja
latvakoriste
köynnös
kuusenjalka
kynttilä
seppele
voi
joulupukki
lumihutale
poro
kellofiguuri
erityisesti
(he) itse
hankkia
lahja
netti
tilata
valmistaa
neuloa
virkata
helposti
lahja
valokuvakirja
vauva
etukäteen
pakastaa
niin paljon
perinteinen
riisipuuro
laatikkoruoka
unkarilainen kalakeitto
unikko- ja saksanpähkinärulla
joulukuusenkarkki
kymmeniä (sananmuk. useampi tusina)
tässä: erityyppisiä

SANASTON KARTUTTAMISTA

Huomasitko, että tekstissä oli muutama kész -alkuinen sana? Kész tarkoittaa 'valmis', ja siitä on tehty muita hyödyllisiä sanoja, jotka on helppoa opetella.

kész 'valmis'
készül 'valmistua'
készülődik 'valmistautua'
készülődés 'valmistautuminen', valmistelu(t)'
készít, elkészít 'valmistaa'
készítmény 'valmiste'

Teksti ja kuvat: Ildikó Vecsernyés

Karácsonyfadíszek

Solt - maalaiskaupungin tunnelmaa

Innostuin yhteistyön rakentamisesta Unkariin, kun olin kuullut, että Kerava solmi virallisen ystävyyskuntasopimuksen Soltin kaupungin kanssa vuonna 2002. Yhteistyö tuntui olevan, kuten kaikessa muussakin vastaavassa, poliitikkojen ja johtavien virkamiesten välistä virallista kanssakäymistä. Halusin, että johtamani Kurkelan koulu löytäisi ystävyyskoulun Soltista. Eräs unkaria osaava huoltaja soitti Vécsey Károly Általános Iskolan silloiselle rehtorille **Andrealle**. Ystävyys lähti liikkeelle. Sain Keravalta mukaan Kalevan koulun ja Kurkelan päiväkodin. Yhteisten kokemusten jakaminen niin Keravalla kuin Soltissa oli hedelmällisen tekemisen kulmakivi.

Ensimmäisen matkamme Soltiin teimme vuonna 2005. Päätimme, että oppilaat harjoittavat mm. kirjeenvaihtoa englanniksi ja opettajat vaihtavat kokemuksia keskenään. Opettaminen kouluissa kuului myös kuvioihin. Tämä yhteistyö jatkui vuosia aina eläkkeelle jäämiseeni vuoteen 2013 saakka. Ystävystyin monen soltilaisen opettajan ja heidän perheenjäsenten kanssa. Oli sykähdyttävää, kun Soltin opettajaryhmä puoli-soineen vieraili luonamme, vaikka ajankohta ei ollut paras mahdollinen, sillä marraskuinen pimeys ja vesisade piinasivat, mutta ei heikentänyt hienoa tunnelmaa.

Solt sijaitsee tien nro 51 varrella noin sadan kilometrin päässä Budapestistä etelään Bajan suuntaan. Kokemukseni mukaan kaupunkiin on kätevinä matkustaa Népligetistä linja-autolla. Matka kestää reilusti alle kaksi tuntia. Tie halkoo maalaismaisemaa ja erityisesti laajoja maissipelto-

Oikealla on kirjasto ja sen vieressä katollinen kirkko.

ja, jotka ympäröivät Soltia. Kaupungissa on noin 7000 asukasta. Nautin kävelystä omakotitalojen kujilla ja ihailla kauniisti hoidettuja puutarhoja. Aidattuja tontteja vartioivat hyvinkin monenmoiset vahtikoirat, joiden haukunta seuraa satunnaista kulkijaa. Silmään pistää, miten koulun keittiössä valmistettuja aterioita vieään ikäihmisten koteihin. Suomessa olemme todella kaukana tästä palvelusta. Nuoremmat eivät jätä vanhuksiaan yksin vaan he ovat osa perheiden arkea.

Soltissa on vireää elinkeinotoimintaa, vaikka kunta työllistää paljon. Vierailut päiväkotiin tai kunnan talolle ovat olleet antoisia. Pieniä yrityksiä on joka puolella. Monet saavat elantonsa palveluammateista. Vaikkei yhteistä kieltä ole niin palvelu kyllä pelaa. Osa soltilaisista käy töissä lähi-seudun muissa kaupungeissa ja

jopa Budapestissä saakka. Maatalous on perinteiseen tapaan merkittävä työllistäjä. Mielestäni soltilaisia leimaa ahkeruus, yrittäjäisyys ja periksiantamattomuus.

Soltilla on Keravan ohella ystävyyskaupungit Saksasta ja Romaniasta. Ystävyys merkitystä kuvastaa se, että kunnan rajalla nämä ystävyyskaupungit esitellään vaakunoineen päivineen. Soltissa tutustumisen arvoisia kohteita ovat kaupungintalo, kulttuuritalo ja kirjasto, Kirjastoa vastapäätä on katolinen kirkko. Hieman kauempana kanavan varrella on mainiosti saneerattu kalvinistinen kirkko. Lähistön Révbéri Equestrian Centerissä voi seurata taidokkaita hevosesityksiä. Kirjaston puutarhassa ja pihamaalla järjestetään kaupunkilaisia kokoavia konsertteja ja tilaisuuksia. On ollut päivän selvää, että näihin tilaisuuksiin olen

aina saanut osallistua, jos olen ollut paikkakunnalla, myös eläkeläisenä.

Heti Soltin kupeessa on kaksi laajakkoa viinikellarialuetta. Minulle on kerrottu, että kellareita on samaan tapaan kuin saunoja Suomessa. Ilokseni olen saanut vierailla ihailmassa perinteisillä esineillä koristeltuja kellareita, joissa isännät mielellään esittelevät kellareitaan. Soltissa voi maistella alueen eri viinilaatuja, pääasiassa valkoviinejä, Báslána Borászatisa. Solti Pálinkaházissa voi puolestaan tutustua erilaisiin pálinkoihin. Pálinkat yllättävät korkealaatuisuudellaan.

Solt on aivan Tonavan tuntumassa. Tulvien torjuntaan on rakennettu valleja ja yhden päällä kulkee kilometrien pituinen päällystetty pyörätie. On nautinnollista polkea kauniissa Tonavan laakson

maisemassa. Kaupungin läpäisee Atlantilta Mustallemerelle ulottuva suosittu pyöräilyreitti Eurovelo6. Toinen hyvin merkitty reitti on pyhiinvaellustie. Molempien varrella on sopivin välein niin levähdys- kuin majoituspaikkoja.

Soltissa ei ole hotelleja, mutta hotellitasoista majoitusta tarjoaa Eurovelo6 Stop. Voin suositella paikkaa, sillä paikan omistaja **Kati** pitää vieraistaan hyvää huolta ja englannilla tulee toimeen.

Itse viihdyn Soltissa mainiosti, mutta jos aikaa jää, niin lähistöltä löytyy mielenkiintoisia vierailukohteita. Dunaföldvárin vierailukohteina ovat vanha kaupunki, viinikellarialue, pieni kylpylä ja vanha linna. Apostagin nähtävyys on Jeesuksen opetuslapsista koottu patsaspuisto. Hartassa saa vaikutelmaa saksalaisesta kulttuurista. Kiskörösissä on lähin suuri kylpylä. Kylpyläreissu vaatii näin suomalaiselta arsenaalin puheenaiheita, jotta aika kuluu lämpimässä altaassa. Uiminenhan ei ole pääasia vaan rentoutuminen. Hieman kauempana on ehdoton vierailukohde Dunaújváros, jossa voi tutustua tasokkaaseen sosialistisen realismin rakennustyyliin, mitä elävöittää Bauhaus-vaikutelma. Mielestäni se ansaitsisi olla UNESCOn maailmanperintökohde. Hajós ja Császártöltés yllättävät upeilla viinikellarialueillaan. Pelkkä kävely tai pyöräily Soltin alueella ja lähistön maaseudulla on rentouttavaa ja rauhoittavaa. Tonavan laakso tuo luonnon lähelle.

Teksti ja kuvat:
Pekka Rokka

Viinikellari Soltista.

Pálinkamakuja on monta.

Soltin kaupungintalo luo arvovaltaa.

Lackfi János: A nőci, ha ötven

A nőci, ha ötven, nem úszik a könnyben,
A nőci ha ötven, a sminkje decens.
A nőci ha ötven, nem alél biza könnyen,
légy bár bodybulder, kósza docens.

A nőci, ha ötven, még sose döbben,
bár remekül mos, nem mosoda!
Bárki szavára az égbe se röppen,
nem vár a csodára, hisz ő a csoda!

A nőci, ha ötven, van birodalma,
kertje virágteli, dús televény,
nem kell neki Páris, sem aranyalma,
Jó a petúnia, menta, kömény.

A nőci, ha ötven, tenyerében a város,
az intellegencia nála alap.
Színes a farmere, s jár a ruhához
sál, csuda kendő, táska, kalap.

A, nőci, ha ötven, védi a nyáját,
és vad orozslán, vagy szelíd őz,
vagy lebeg, úgy, ahohogyan csak a ráják,
pillanotokban hosszan időz.

A nőci, ha ötven, uralja a konyhát,
dalt dudorászik a kajla fedő,
cukkini, cékla, a húsok, a gombák,
illatozásuk a tiszta erő.

A nőci, ha ötven, a lénye a stílus,
tudja, mi áll jól, tudja, mi nem,
túl sosem árad, nem kusza Nílus,
rátapd mégis a közfigyelem.

A nőci ha ötven, a trükkökön átlát.
Tetszelní szeretné? Felkösd a gátyád!
Nem kapod őt el, tán csak a náthát..
Tiszteld, amit érez! Tiszteld az agyát!

János Lackfi: Kun nainen on viiskymppinen

1. Viiskymppinen nainen ei kyöneleitä tuota
Viiskymppisen meikki ei ole överi
Viiskymppinen ei helposti ihastu tai luota,
oletpa sitten dosentti tai bodari

2. Viiskymppinen ei ikinä ylläty.
Ei ole pesula, vaikka hyvin pesee!
Ei taivaallekaan muiden sanoin käy,
Ei hän ihmettä odota, hänhän on ihme!

3. Viiskymppisellä on oma valtakunta,
tarha täynnä kukkia kuin rehevä lavina.
Ei hän jahtaa Parisia ei kultaomenaa.
Hyviä ovat petunia, minttu ja kumina.

4. Viiskymppisellä on kaupunki kädessään,
älykkyyskin on sen perusjuttu,
Farkkunsä ovat värikkäät, sopii vaatteisiin
liina, huivi, laukku sekä hattu.

5. Viiskymppinen turvaa lauman,
on kesy peura ja villi leijona
tai kuin rausku kelluu vain
nautiskellen hetkinä pitkinä.

6. Viiskymppinen keittiötä hoitaa
pata porisee biisiä kansi vinossa,
kesäkurpitsaa, punajuuria, sieniä ja lihaa.
Puhdasta voimaa tuoksuissa näissä.

7. Viiskymppinen on itse tyyli
tietää mikä ei sovi, mikä passaa,
Ei koskaan virtaa liikaa, ei ole Niili.
yleisön huomion silti aina saa

8. Viiskymppisenä nainen näkee läpi temppujen
Haluatko ihastuttaa? Aivojasi toki käytä!
Et häntä kyllä saa, ehkä pelkän tyhjyyden...
Pidä arvossa hänen tunteitaan ja älyä!

Suomennos: Irmeli Kniivilä

János Lackfi

Kalaa ja komeron antimia – unkarilaiset jouluruoat

Yksi hyvin silmiin ja ma-kuhermoiniin pistävä suomalaisen ja unkarilaisen kulttuurien välinen ero liittyy ruokailuun. Eron huomaa erityisen hyvin joulu-pöydässä. Säilöön laitettuja ainesosia käytetään paljon sekä siellä ja täälläkin, mutta esimerkiksi teurastuksen eri ajankohdista johtuen sianliha ei ole niin vahvasti osa unkarilaista joulu-ruokailua.

Kalaa syödään Unkarissa harvemmin, mutta joulu on monessa perheessä poikkeus. Se johtuneen uskonnollisista perinteistä: kristinuskon varhaisessa vaiheessa Jeesuksen symboli on ollut kalastaja, samoin uusimissa suuntauksissa.

Kalaa on syöty monella tapaa. Monessa perheessä syödään jouluna kalastajankeittoa. Se eroaa kalakeitosta siten, että siinä ei ole vihanneksia, vaan ainoastaan kalaliemi ja keitettyä kalaa. Bajan kaupungin tapaan tehdyssä kalastajankeitossa on pastaa, kun taas szegediäiseen sitä ei laiteta. Meidän perheessämme tehtiin karppia rácilaisittain. Se on yksinkertaista valmistaa, mikä helpottaa asioita keittiössä kesken joulukiireitä.

Toinen perinteinen talvi- ja jouluruoka on täytetty kaali, erityisesti székelyiläiskaali. Fermentoidut vihannekset olivat talvisin melkein ainoita vitamiinilähteitä, joten kaalilla on ollut iso merkitys talvisin. Vaikka tämä on ehkä yleinen talvuruoka, kuitenkin monessa unkarilaisperheessä se kuuluu erityisesti joulupöytään.

Myös saksanpähkinät kuuluvat vahvasti jouluun. Saksanpähkinänkuoret päätyivät usein joulukuun koristeiksi, ja saksanpähkinöillä täytetyt leivonnaiset ovat perinteisiä jälkiruokia jouluna.

Teksti:

Botond Vereb-Dér
Reseptien suomennos:
Kaisa Pietilä

Kuva: Zsuzsi főzi blog

Rácponty

Ainesosat

- 1,5 kg karppia (perattuna)
- 1 kg perunoita
- 15 dkg savustettua pekonia
- 2 isoa sipulia
- 3 unkarilaista vihreää paprikaa
- 3 tomaattia
- suolaa maun mukaan
- 100 g voita
- paprikajauhetta maun mukaan
- 3 dl ranskankermaa/smetanaa

Valmistus:

Keitä perunat kuorineen. Jäähdytä, kuori ja viipaloi ne sormenpaksuiksi viipaleiksi.

Halkaise kala selkärangan myötäisesti kahtia (voit myös fileoida kalan, jos osaat). Käännä fileet nahkapuoli ylöspäin, ja viillä poikittaisviiltoja n. parin sentin välein. Suolaa karppi, ripottele päälle kevyesti paprikajauhetta ja painele savupekoniviipaleet kalan viiltoihin.

Levitä isoon vuokaan voi palasina, ja lisää päälle perunaviipaleet. Pane perunoiden päälle puolitetut kalat ja lisää rinnalle paprika-, sipuli- ja tomaattiviipaleet.

Peitä vuoka foliolla ja paista 180 asteessa, kiertoilmauunissa paistoaika on n. 30-35 minuuttia.

Poista sitten folio vuoaan päältä, lorauta päälle ranskankermaa/smetanaa ja jatka paistamista, kunnes kala on ruskistunut.

Diós kifli (pähkinäsarvet)

Ainesosat

Taikina:

- 300 g vehnä jauhoja
- 150 g voita
- 2 tl sokeria
- 20 g hiivaa
- 1 dl maitoa
- riipaus suolaa
- 1 munankeltuainen

Täyte:

- 250 g saksanpähkinöitä (jauhettuna)
- 250 g sokeria
- 1 dl vettä
- 1 vaniljatanko

Voiteluun: 1 kananmuna

Valmistus

- Lämmitä maito kädenlämpöiseksi, lisää 2 tl sokeria ja 2 rkl jauhoja. Sekoita joukkoon hiiva ja anna kohota noin 10 minuuttia.

- Nypi hieman pehmennyt voi jauhojen kanssa. Lisää hiivaseos, ripaus suolaa ja munankeltuainen. Sekoita hyvin.

- Jaa taikina 12 osaan ja pyörittele palloiksi. Anna kohota jauhottamalla alustalla lämpimässä paikassa noin 60 minuuttia.

- Valmistele sillä välin täyte: keitä kattilassa 25 dkg sokerrista, vedestä ja vaniljatangosta ja siirappi (lisää vettä vain sen verran, että sokeri juuri ja juuri peittyy). Sekoita siirapin joukkoon hienonnetut saksanpähkinät. Täytteestä tulee paksu, mutta helposti levittyvä tahna.

- Kun taikina on noussut, kaulitse kukin taikinapallo ohueksi ympyräksi, ja leikkaa jokainen neljään osaan. Näin saadaan 48 kolmionmuotoista palaa.

- Levitä saksanpähkinätahnaa taikinakolmioiden yläosaan reunoja myöten. Rullaa taikinat ja muotoile ne sarven muotoon. Voitele kananmunalla.

- Paista leivinpaperilla vuoratulla pellillä 170 asteessa 20-25 minuuttia.

- Tarjoillessa ripottele päälle tomusokeria.

Székelykáposzta

Ainesosat

Kaalipata:

- 1 kg hapankaalia
- 600 g porsaanpaistia
- 600 g porsaan kylkeä
- 4 dl smetanaa/ranskankermaa (20 %)
- 2 isoa sipulia
- 3 tl paprikajauhetta
- 1 tl tulista paprikatahnaa
- 1 unkarilainen vihreä paprika
- 1 tomaatti
- 150 g rasvaa (laardia jos on)

Suuruste:

- 2 rkl vehnä jauhoja
- 1 rkl laardia / rasvaa /öljyä
- 1 tl paprikajauhetta

Valmistus:

- Ota talteen n. Lasillinen hapankaalin lientä. Huuhtelee kaali nopeasti vedellä ja puristele ylimääräinen vesi pois.

- Viipaloi porsaan kylki.

- Laita puolet kaalista suureen kattilaan/ pataan, lisää kylkiviipaleet ja laita loput kaalit päälle.

Lisää vettä niin paljon, että kaali peittyy. Keitä noin 2 tuntia, kunnes liha on pehmeää.

- Kuutioi sillä välin sipuli ja porsaanpaisti.

- Kuullota sipulia rasvassa.

- Lisää liha ja sekoittele, kunnes se on valkoista.

- Lisää paprikajauhe ja sekoita. Lisää vettä niin paljon, että lihat juuri ja juuri peittyy.

- Lisää suola, paprikatahna, viipaloitu vihreä paprika ja kuorittu, kuutioitu tomaatti.

- Keitä muhennosta noin 90 minuuttia.

- Sekoita joukkoon kaali ja keitä noin 15 minuuttia.

-Valmista suurus: paista jauhoja rasvassa kullanuskeaksi ja ripottele päälle paprikajauhetta.

Lisää n. 2 dl kylmää vettä. Sekoita suurus kaalipataan.

- Lisää pataan puolet ranskankermosta/smetanasta ja kiehauta.

- Jos pata ei ole mielestäsi tarpeeksi hapanta, voit maustaa sitä aiemmin talteen ottamallasi hapankaalimehulla.

- Tarjoile ranskankerman/smetanan kera.

Rácponty.

**OPISKELUUN, LAHJAKSI TAI
VAIKKA KAHVIHETKIIN –
SEURAN KAUPASTA LÖYDÄT SOPIVAN.
JA JÄSENIILLE OMA ALENNUS!**

Tutustu valikoimaamme ja tilaa omasi:

suomiunkari.fi/kauppa

Tilaa Suomi-UNKARI -lehti vuodeksi printtinä hintaan 40 € tai sähköisesti 30 €

Tai kiinnostaako sinua liittyä seuramme jäseneksi? Seuran jäsenille sähköinen lehti on jäsenetu, paperilehti maksaa 5 € / numero.

Ota yhteyttä toimistoomme sähköpostilla toimisto@suomiunkari.fi tai puhelimitse 041 537 9301

SUOMI-UNKARI SEURAN TOIMIVAT PAIKALLISYHDISTYKSET PAIKKAKUNNITTAIN JA MAHDOLLINEN YSTÄVYYSKUNTA (SULUISSA YHDISTYKSEN KOTIPAikkAKUNTA)

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa (Seinäjoki)

Seinäjoki – Sopron,
Kokkola – Hatvan ja Boldog
Heinävesi – Körmend
Helsinki – Budapest
Hämeenlinna – Püspökladány
Joensuu
Jyväskylä – Debrecen
Järvenpää – Vác
Kaarina – Szentes
Kajaani – Nyíregyháza
Kemi – Székesfehérvár
Keuruu – Szarvas Kotka
Kouvola – Balatonfüred
Lahti – Pécs

MUUT YSTÄVYYSKUNNAT

Espoo – Esztergom
Forssa – Gödöllő
Hyvinkää – Kecskemét
Imatra – Szigetvár
Kalajoki – Balatonalmádi
Kerava – Solt
Kuhmo – Oroszlány
Kuopio – Győr
Lappeenranta – Szombathely
Lapua – Kiskőrös
Lieto – Komárom
Nivala – Zirc
Nokia – Sárospatak

Lempäälä – Tapolca

Lohja
Loviisa – Paks
Mikkeli – Békéscsaba
Oulu – Siófok ja Szigetszentmiklós
Porvoo
Riihimäki – Szolnok
Rovaniemi – Veszprém ja Ajka
Satakunta (Pori) – Eger
Siilinjärvi – Hajdúbozsörmény
Sodankylä – Révfülöp
Tampere – Miskolc
Tornio – Szekszárd
Turku – Szeged
Vantaa – Salgótarján
Ylä-Savo (Iisalmi) – Pécel

Orimattila – Kozármisleny

Pieksämäki – Gyöngyös
Raisio – Csongrád
Rauma – Kaposvár
Salo – Gárdony ja Nagykanizsa
Sastamala – Vásárosnamény
Savonlinna – Budavár / Budapest I
Savukoski – Iszkaszentgyörgy
Uusikaupunki – Szentendre
Varkaus – Zalaegerszeg
Ylöjärvi – Balatonföldvár
Ypäjä – Bábolna

SUOMI-UNKARI SEURA
FINN – MAGYAR TÁRSASÁG

Suomi-UNKARI Seura on maamme suurimpia ja aktiivisimpia ystävyysseuroja. Jäseniä on yli 30 paikkakunnalla toimivissa yhdistyksissä yhteensä noin 2 000. Seura on perustettu 10.10.1950.

Yhteystiedot

TOIMISTO
Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki

041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi
www.facebook.com/suomiunkari

Ota yhteyttä sähköpostitse tai puhelimitse.

suomiunkari.fi

TOIMINNANJOHTAJA
Botond Vereb-Dér
041 537 9302
botond.vereb-der@suomiunkari.fi

TOIMISTONHOITAJA
Katariina Ohtola
041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi

Suomi-UNKARI Seuran hallitus 2024

Puheenjohtaja: Kaisa Pietilä (Oulu)

Hallituksen jäsen

Haapola Ilkka (Lahti)
Halmesvirta Anssi (Tampere)
Rokka Pekka (Järvenpää)
Pölkki Vesa (Siilinjärvi)
Koivu Terttu (Porvoo)
Lång Ulla (Helsinki), vpj
Nyyssönen Heino (Turku)
Ojala Kari (Mikkeli), vpj
Huotari Anne (Oulu)
Puha Seija (Helsinki)
Raimi Johanna (Jyväskylä)
Maijanen Riikka (Sodankylä)

Henkilökohtainen varajäsen

Oivi Joffel (Kotka)
Hasala Kasper (Tampere)
Szalai Ronja (Kaarina)
Tolonen Réka (Kajaani)
Telin Tuula (Satakunta)
Fehér Zsuzsanna (Helsinki)
Vanhanen Riitta (Keurusseutu)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Tynjälä Matti (Oulu)
Maunula Kari (E- ja K-Pohjanmaa)
Sulasalmi Reijo (Rovaniemi)
Kumpumäki Veikko (Kemi)

SUOMI-UNKARI

Julkaisija: Suomi-UNKARI Seura –
Finn-Magyar Társaság ry

Päätoimittaja / toimitus
Botond Vereb-Dér
041 537 9302
botond.vereb-der@suomiunkari.fi
Toimitusneuvosto
Heino Nyyssönen (pj), Anssi Halmes-
virta, Marketta Huitu, Anniina Hyt-
tinen, Juhani Kemi, Jani Korhonen,
Ronja Szalai, Pekka Rokka ja Sanna
Tiirikainen.

Ulkoasu:
Mika Kavasto, Kirsi Hindström ja
Suomi-UNKARI Seura
Taitto:
Juhani Kemi

Toimituksen osoite
Suomi-UNKARI Seura
Opastinsilta 6A,
00520 Helsinki
p. 041 537 9302

Ilmoitukset
toimisto@suomiunkari.fi
Mediakortti
www.suomiunkari.fi

Ilmoitushinnat
Pyydä mediakortti!
Vuosi-ilmoitukset sopimuksen
mukaan.
Tilaushinta
40 euroa/vuosi.

Paino
Grano, Hämeenlinna, 2024
ISSN: 0562-6331

Lehden ilmestymisajat:
Lehti 1/2025 ilmestyy 6.3.
Aineiston viimeinen
jättöpäivä on 28.2.

Kuninkaiden lepopaikka ja paljon muuta – Székesfehérvár

Unkarissa, jossa keskiajan kuninkaiden hovi on aina siirtynyt vuodenajan mukaan eri paikoihin, 'kuninkaiden kaupunki' -tittelistä taistelee useampi kaupunki: Visegrád toimi kesäpaikkana, Buda, johon kuninkaan palatsi ja koko hallinto loppujen lopuksi keskityi, sekä tietysti Székesfehérvár, jossa kuninkaat kruunattiin ja haudattiin, ainakin Unkarin kuningaskunnan ensimmäisten 400 vuoden ajan.

Kaupungin nimi on todella kuvaava. 'Szék' tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että kaupungissa pidettiin tuomiopäivät, 'fehérvár' viittaa puolestaan siihen, että suon ympäröimän seitsemän maen päälle rakennetun kaupungin muuri oli rakennettu kalkkikivistä. Tähän viittaa myös kaupungin latinankielinen nimi Alba Regia.

Kuninkaiden kruunaus- ja hautauspaikkana toiminut tuomiokirkko toimi turkkilaisvalloituksen aikana asevarastona, ja se räjäytettiin itävaltalaisen ja turkkilaisten välisten taisteluiden aikana. Nyt nähtävä pieni barokkiaikainen ja klassiseen tyyliin rakennettu keskusta on rakennettu sekä tuomiokirkon että ilman funktiota jääneen kaupunginmuurin kivistä. Alkuperäistä muuria on nähtävissä enää vain kahdessa kohdassa.

Vaikka kaupunki oli toisen maailmansodan aikana useamman kerran rintamalinjalla ja vaihtoi useammankin kerran haltijaa, keskusta on siitäkkin huolimatta hyvin säilynyt. Vasta remontoitu tuomiokirkko, pienet kujat ja barokkiaikaiset rakennukset antavat hyvän kuvan porvarillisesta kaupungista. Székesfehérvár oli katolisen kirkon keskus, joten keskustasta löytyy neljä katolista kirkkoa, jotka toki kuuluvat eri suuntauksille. Tutustuttaessa niihin kontrasti on ilmeistä. Tuomiokirkko patsaineen ja kullattuihin seinineen kertoo rikkaudesta. Pääkadulla (Fő utca) oleva opeusmunkkien kirkko taas puhuu huomattavasti vaatimattomammista oloista. Kaikki koristeet ja patsaat on maalattu seinille, sillä rahat riittivät vain maalariin, ei kuvanveistäjään.

Vaikka keskustassa on virastoja ja pankkejakin, onneksi sieltä löytyy myös ravintoloita, kahviloita ja konditorioita, jotka pitävät ovensa auki iltaisin. Terrassit ovat kesäisin täynnä elämää, kuitenkin ilman suurkaupungin meteliä, sillä keskusta on autoton.

Keskustan ulkopuolella ei valitettavasti ole paljon katsottavaa. Vanhat pienet omakotitalot on

purettu, ja niiden paikalle rakennettiin 80-luvulla elementtitaloja. Pieni alue, vanha serbiankielisten asuttama katu Rác utca on säilynyt, se on kunnostettu ja toimii ulkomuseona. Sieltä löytyy myös kreikkalaiskatolinen kirkko, joka ei ulkomuodoltaan eroa muista barokkikirkkoista, mutta sisältä

muistuttaa enemmän ortodoksis-kirkkoa. Kreikkalaiskatoliset seuraavat ortodoksiliturgiaa, vaikka ne kuuluvatkin Rooman alaisuuteen.

Keskustasta löytyy uusiakin patsaita. **Miklós Meloccon** teos kuningas Matiaksesta herätti aikoinaan paljon arvostelua. Teos ei

koskaan valmistunut, kuten eivät myöskään tietyt muutkaan patsaat rahan puutteen takia. Nykyaikaisempaa katupatsastaidetta edustava 'Kati néni' **Liszt Ferencin** kadulla on pystytetty kaupungin hyvin tunnetun hahmon muistoksi. Kati-rouva myi aikoinaan keitettyä kalkkunanlihaa torimyyjille. Samaa linjaa edustaa hovinarrin patsas, joka istuu porimestarin viraston rakennukseen kiinnitetyn kaapelin päällä noin viiden metrin korkeudessa.

Kesäisin kaupungissa järjestetään useampia festivaaleja. Tunnetuimpia niistä ovat kevyen musiikin festivaalit, lecsófestivaali, sekä valtion perustamisen juhlapäivän aikana järjestetty historia- ja kansantanssifestivaalit. Viime vuosina on ollut tapana, että räjäytetyn vanhan tuomiokirkon raunioiden sekä kuninkaiden hautauspaikan ympärille rakennetussa muistopaikassa on järjestetty valtavia esityksiä, joissa on esitet-

ty eri Székesfehérvárisa kruunattujen kuninkaiden kruunausjuhlien draaman, musiikin ja tanssin keinoin. Silloin keskustan läpi kuljetetaan myös Unkarin kuninkaiden kolmen metriä korkeita nukkeja useamman kerran päivässä. Samanaikaisesti järjestettyille kansantanssifestivaaleille on Rovaniemen Rimpparemmi osallistunut useampaankin otteeseen, jolloin on syntynyt myös pitkiä ystävyysuhteita.

Székesfehérváriin on helppo matkustaa päiväretkelle Budapestistä. Junalla sinne pääsee tunnissa, ja siellä kannattaa pysähtyä vaikka matkalla Balatonille. Kaupungin pitkässä historiassa kiteytyy koko maan historia, mutta silti kaikki nähtävyydet ovat lyhyen kävelymatkan päästä. Kaupungissa toimii Sampo-ystävyyssiipi, joka on yksi aktiivisimmista Unkari-Suomi Seuroista.

Teksti: Botond Vereb-Dér

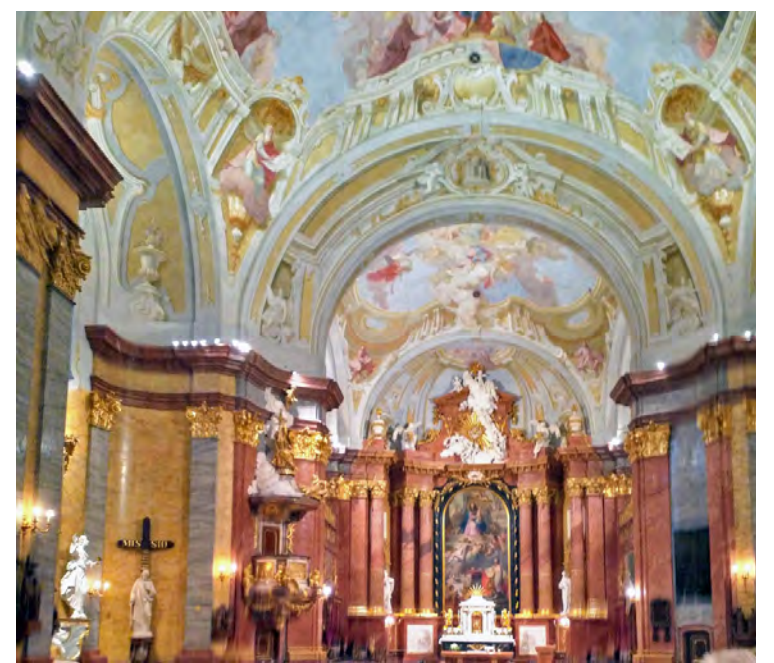
Kati néni. Kuva Irmeli Kniivilä

Unkarin pyhän kruunun patsas Boryn linnassa. Kuva: Irene Salomäki

Hovinarri. Kuva: Botond Vereb-Dér

Sisäkuva Székesfehérvárin tuomiokirkosta. Kuva: Irmeli Kniivilä